

ÁMÍTÁS ÉS VALÓSÁG

Adatok a szabadkőművesség leálczázásához.

Írta:
dr. Csápori Gyula

Ára: 54 kr.

Esztergom, 1888.

NYOMATOTT KOZÁKOVITS GUSZTÁVNÁL

A szabadkőművesi titok olyan, hogy megütököztem rajta ... Ha magam nem tapasztaltam volna, még ma is hihetetlennek tartanám a gondatlanságot, a melylyel a kormányok ily rendetlenség, ily valóságos állam fölött az államban szemét hunytak ... Meggyőződöttünk, hogy minden szabadkőműves szövetséget, kezdve a legszerényebbtől egész a legmagasabb fokokig, vallásos érzületet színlelvén, a legvétkesebb terveket hajtja végre s amaz ez utóbbiaknak csak takaróul szolgál ... Mindent föl kell áldozni az egyedül szükségesnek s ez: egyesült erővel ellene dolgozni a felforgatás szellemének.

(Haugwitz gróf, porosz államminister a veronai fejedelmi kongressuson. 1822.)

I.

Mult év utolsó napjaiban egy körlevelet hoztam magyar nyelven nyilvánosságra, melyet az olasz szabadkőművesség legfőbb hatóság római Nagy Oriens 1886-ban az olasz páholyokhoz intézett s melyben a szabadkőművesség törekvései majdnem teljesen leplezetlenül tárgyaltatnak s a testvérek határozottan kereszténységellenes célok megvalósítására buzdítatnak.

En e körlevelet a „Civiltà Cattolica” című olasz folyóirat után közöltem; közöltem pedig annál bátrabban és biztosabban, mert meg voltam győződve, hogy ezen világhírű folyóirat hamis okmány közlésével nem teszi kockára jó hírnevét különösen oly téren, a melyen mint első rangú tekintély áll, de közöltem azért is, mert a körlevélben rögtön ráismertem a páholy stílusára s mert mindaz, a mi benne foglaltatik, a szabadkőművességről szerzett ismereteimmel teljesen megegyezett. – A körlevél szövege íme a következő:

„Az olaszországi páholyok TT.: TT.: -nek.

Addig is míg Olaszország erőit egy általános Nagy Oriens legfőbb vezetése alatt egyesíteni sikerül¹, a N.: O.: hogy úgy az egyedekben, mint a TT.: egyesületeiben szétszórt tetterőt tömörítse, ezennel oly ügyben fordul Olaszország testvéreihez és páholyaihoz, a mely az igazságnak – az emberek között – diadalára nézve rendkívül fontos. Mi azonban azt az igazságot tartjuk

¹ Az olasz szabadkőművesség a múlt év végén csakugyan egyesült úgy, hogy ma már Olaszországban csak egy Nagy Oriens létezik, melynek újonnan megválasztott nagymestere Lemmi bankár.

ságuk, Hogy könnyen aljas szenvedélyek eszközeivé aljasodnak, s következőleg a nevelés nagy feladatának teljesítésére képtelenek.

A különös módszerek abban állanak, hogy

1. a tanítóknak tudomására kell hozni, hogy az állam sokkal jobban fog velük bánni;

2. utána kell nézni, kik azon tanítók és tanítónők, akik a vallás iránt még tisztelettel viseltetnek;

3. oda kell hatni, hogy ezek népszerűtlenné tétessenek, s az emberiség haladásának rovására elfoglalt állásaikból kiszorítottassanak;

4. ki kell emelni a családok előtt a humanistikus tanítás és nevelés fensőbbségét, s lehetőleg sárba rántani a papság és a keresztény tanítók tanítását.

Az iskolai reformok útján azonban csak úgy fogunk előbbre haladhatni, ha a papságot teljesen elhallgattatjuk. Ezen desideratum (hő kívánság) megvalósítására mindaddig, a míg a kormány nem lesz azon helyzetben, hogy a papságot törvény által hivatalosan eltörölhesse s befolyását a népekre aláásva tehetetlenségre kárhóztathassa, mindaddig szükséges, hogy a papokat a népek előtt továbbra is úgy tüntessük föl, mint családokat, akik nem akarnak mást, mint őket rászedni, akik erényeket hirdetnek, de azokat nem gyakorolják, a kik dogmákat tanítanak, de azokban nem hisznek s akik végre az általános tudatlanságból hasznot húzni akarnak. Másrészt azonban multhatatlanul szükséges a papokkal elhítenni, hogy a világi hatalom azonnal a papság és az egyház barátja és támogatója lesz, mihelyt a papság és az egyház rendszeres ellenszegülésével fölhagy s az állam előtt leteszi a fegyvert; el kell velük hitetni, hogy a kormány őket a püspökök és a pápa uralma alól emancipálni és kiszabadítani akarja; minden módon közvéleményt kell továbbá csinálni abból, hogy a népnek nemcsak a plébániák javainak kezeléséhez, de saját lelkipásztorainak választásához is van joga¹ s hogy e jogot a pápák és püspökök

¹ Akik az olaszországi eseményeket figyelemmel kísérik, azok tudják, hogy ezen mozgalom most már nyíltan is megindult.

despotismusa rabolta el tőlük; ilyformán egyengetetni fog az ut a vallás elvilágiasítására, a katolikus hierarchia szervezete enerváltatik s a papság polgári alkotmányának ideje elérkezik.

Ezen üdvös eszmék terjesztése céljából támogatni kell a lapokat, az egyleteket, a nyilvános felolvasásokat, a szabadkőművesi köröket s a falvakban és mezővárosokban, a hol páholyok nem léteznek, gyűjteni kell a szabadkőművesség számára levelező tagokat.

Ezen utasítások utóbb még szabatosabban meglesznek magyarázva. Reméljük, hogy társulatunk minden tagja ez utasításokat híven meg fogja tartani s hogy így nemsokára elérjük azt a napot, a midőn a természet a vallások romjai fölött zengheti a megváltás himnuszát. Akkor az emberiség minden korlát, minden akadály nélkül haladhat majd a haladás útján s egyedül azzal lesz elfoglalva, hogy az embereknek itt a földön megszerezze azt a boldogságot, a melyről eddig azt álmodták, hogy az égben fog csak megvalósulni.

Figyelmeztessétek a TT.: TT.:eket, hogy soha se téveszszék szemük elől a halottak égetésére, a pusztai polgári házasságra s a polgári temetésekre vonatkozó szabadkőművesi rendeleteket; akadályozzátok a menynyire lehet a gyermekek keresztelését; költsétek rossz hírét mindannak, a mi csak a vallásra vonatkozik, különösen pedig a katolikus sajtóét; s végre a jótékony-ság kapui ne nyiljanak meg mások előtt, hanem csupán a szabadkőművesség barátai vagy pedig azok előtt, a kiknek egykori megnyerésére van remény.”

Miután e körlevelet valamennyi fővárosi és vidéki lapnak¹ szétküldöttem, egyszer csak figyelmeztetnék, hogy

¹ A napi lapok közül tudomásom szerint csak a „Magyar Állam” közölte e körlevelet; a heti lapok közül pedig in extenso a következők: „Nemzeti Hírlap”, „Esztergomi Közlöny”, „Népiskolai Tanügy”, „Vas megyei Közlöny”, „Köszeg és Vidéke”; – részleteket közöltek, illetve csak megemlítették: „Közoktatás”, „Népnevelő”, „Esztergom és Vidéke” és „Érsekújvár és Vidéke.”

a „Pester Lloyd”, 1887. dec. 29-én kiadott esti számában úgy a „Civiltà Cattolica”, mint én is, ki vagyunk figurázva.

Megszereztem az említett számot s abban a körlevélre vonatkozólag ezeket olvastam:

„(Ein Aufsitzer) Se. Hoch würden Dr. Julius Csápori versendet aus Gran „Das geheime Rundschreiben des Grossorient von Italien über die Bestrebungen der Freimaurer” in ungarischer Uebersetzung. Wie wir von vertrauenswürdiger Seite erfahren, ist dieses geheime Rundschreiben von einem Spassvogel verfasst, dem die italienische „Civiltà Cattolica” welche dasselbe zuerst¹ veröffentlichte, schnöde auf den Leim ging, was übrigens bereits vor Monaten in unwiderleglicher Weise konstatiert worden ist. Se. Hochwürden scheint aber hievon keine Ahnung gehabt zu haben, als er sich entschloss, das nicht ernst zu nehmende Machwerk auch dem ungarischen Lesepublicum zugänglich zu machen.”

Midőn e sorokat átolvastam, megvallom, meg voltam lépetve; nem tudtam, mit csodáljak inkább, vajjon ama rendkívüli, leleményes élelmességet, a mely a legválságosabb pillanatban is – mint mondják – föltalálja magát, vagy pedig amaz iszonyú vakmerőséget és elbizakodottságot, a melylyel e lap ily olcsó és könnyű módon vélte megsemmisíthetni a hatást, a melyet a körlevél a keresztény olvasó-közönségre gyakorolhatott.

A német lap nagyon kevésre becsülheti olvasóit, ha azt hiszi, hogy azok merő határozatlan, semmi positiv adattal sem támogatott állításokkal beérik.

¹ A körlevél a profánok számára először a „L'Arco Periodico di Palermo” című lap 1886. december 5-iki számában jelent meg. A „Pester Lloyd”-ék még csak azt a fáradságot sem vették maguknak, hogy azt a pár sort, a melyet tájékozás végett a körlevél elé írtam, figyelemmel elolvassák.

Hol, miféle lapban vagy könyvben volt az kimutatva s megczáfolhatatlanul bebizonyítva, hogy a körlevél nem hiteles s nem komolyan veendő „Machweik” s hogy azt valami (!) „Spassvogel” koholta? A „Pester Lloyd” talán csak nem szokott vak hitet követelni olvasóitól, a Pester Lloydtól már csak elvárhatta volna az ember, hogy ezt a forrást utánnézés és az olvasó bővebb tájékozása végett megjelölje.

Valóban különös egy eljárás azt mondani az embernek: „Hallja az úr, valaki, valahol, valamikor megczáfolhatatlanul bebizonyította, hogy az úr lépre ment.” Még különösebb volna azonban, ha az emberek ilyen „valaki, valahol, valamikor” megczáfolhatóan érvekre valamit adnának.

Megmutattam az „Ein Aufsitzer” cikket több komoly férfinak s valamennyi egytől-egyig oda nyilatkozott, hogy a cikk minden sorából hazugság és koholmány rí ki, s hogy e támadás, mely minden pozitív adat nélkül szükölködik, inkább a körlevél hitelessége mellett bizonyít, mint az ellen, s hogy az csak a kétségbeesett tehetetlenségnek és erőlködésnek kifejezése.

Ilyen ártalmatlan, üres és silány támadással szemben nem volt tehát szükségem a védekezésre.

Mindazonáltal tekintettel arra, hogy a „Pester Lloyd” szép magyar hazánkban tekintélynek örvend, s „ezen tekintélyével egy pár gondolkozni nem szerető embert mégis csak félrevezethet, meggondolván továbbá azt, hogy hallgatásomat könnyen arra magyarázhatnák, mintha a „Pester Lloyd” oly biztos tagadása után már magam is kételkedni kezdenék a körlevél hitelességében: elhatároztam magamban, hogy nyilatkozni fogok.

Mielőtt azonban e nyilatkozat megírásához fogtam

volna, a „több szem többet lát” elvnel fogva megkértem külföldi barátaimat és elvtársaimat s nevezetesen a „Civiltà Cattolica”-nak a szabadkőművesi irodalom mezéjén rendkívül járatos szerkesztőségét, hogy a szóban forgó kérdésben alapos és lelkiismeretes nyomozást és kutatást tartsanak.

Ezen irodalmi kutatás, mely első sorban Olaszországra s ezenkívül Francia- és Spanyolországra, Belgium- és Hollandra terjeszkedett ki, nagyon természetesen nem kevés időt vett igénybe – s ez az oka annak, hogy nyilatkozatommal ennyire késedelmeskedtem.

Fáradhatatlan külföldi munkatársaim buzgó közreműködésével megtartott irodalmi kutatásunk eredményét a következő pontokba foglalhatom össze.

A francia, spanyol, német, holland, belga és különösen olasz katolikus lapok rendre közölték a szóban levő körlevelet. A szabadkőművesi szekta lapszerkesztőinek, akik minduntalan szidják és rágalmazzák a katolikus sajtót s a kik különösen a világszerte megindult szabadkőművességellenes mozgalmat léptenyomon neveltségessé tenni iparkodnak, kétségkívül tudomást kellett szerezniök ezen általános közlésről, s mégis a nevezett országokban egy hosszú év lefolyása alatt egyetlen egy szabadkőművesi vagy liberális lap sem akadt, amely a szóban levő körlevélnek hitelességét megtámadta volna.

Ha valahol, úgy legalább Olaszországban kellett volna a szabadkőművességnek ezen körlevél ellen ki kelnie annyival is inkább, mert itt a „Civiltà Cattolica” nagy mérvben el van terjedve s a szabadkőművességnek úgyszólván hivatalos antagonistája, ámde itt sem támadta meg senki a nevezett lap által közölt körlevél hitelességét.

Azon körülmény, hogy még a Rómában székelő olasz Nagy Oriens sem tiltakozott e körlevél ellen, melyet a „Civiltà Oattolica”, mondhatnók az orra előtt, az ő neve alatt közzétett, már csak a lehető legeleantsabb bizonyosság arra nézve, hogy e körlevél csakugyan teljesen hiteles. Az olasz Nagy Oriens eme hallgatásával e körlevelet magáénak vallja.

A körlevél hitelessége annyira kétségen fölül áll, – hozza tudomásunkra a „Civiltà Cattolica” szerkesztősége – hogy azt mi is külön lenyomatban kiadtuk.

Nekem nem volt kötelességem a szóban forgó körlevél miatt magamat és másokat annyira fárasztanom; elég lett volna a „Pester Lloyd” szerkesztőségét egyszerűen fölszólítanom, hogy azt a forrást, a melyre hivatkozik, nevezze meg.

De ha többet tettem, mint a mennyire kötelezve voltam, úgy ezáltal csak annál nagyobb jogot szereztem magamnak arra, hogy a „Pester Lloyd”-tól ama forrás megnevezését követeljem s ha a „Pester Lloyd” ezt meg nem tenné, – a mint gondolom is, hogy nem teheti – kinyilatkoztassam, hogy „Ein Aufsitzer” című idézett cikke a „fogd rá” elv szerint készült s e cikk tartalma a német lapnak ama tárházából vétetett, melynek bejárata fölött e szó van írva: Ámítás.

Egyik-másik olvasóm talán azt kérdezi önmagában: de hát miért, micsoda érdekből kellett a Pester Lloydnak ama körlevél hitelességét minden módon, még talán a hazugság fegyverével is, megtámadnia?

Először is tudni kell, hogy a „Pester Lloyd” szabadjóműves' lap. Szerkesztősége csakúgy hemzsege a sok szabadjóművestől: Mandello, Sturm, Sonnenfeld etc. Iránya pedig teljesen megfelel a szabadjóműves szekta kereszténységellenes céljainak. Másodszer a „Pes-

ter Lloyd” szerkesztősége nagyon jól tudja, hogy Magyarország még nem egészen érett arra, hogy a teljes szabadkőművesi világosságban részesüljön s hogy hazánkban a szabadkőművesség valódi céljainak leleplezése e szektára nézve vajmi veszélyes lehet.

Magyarországban a szabadkőműveseknek a profánok előtt még a „jó katolikusok” „jó protestánsok” szerepét kell játszaniok; Magyarország népei még vallásosak, a keresztény intézményekhez ragaszkodók, itt még nagyon uralkodik a páholy szavajárása szerint a „babona.” Itt tehát még nem szabad a szabadkőművesség céljait oly nyíltan és oly leplezetlenül hirdetni, mint Olasz- és Franciaországban.

Ezért kellett a szabadkőműves lapnak raffineríája minden erejét összeszednie, hogy e körlevél hitelességét a profánok előtt megingassa.

II.

Ha a Pester Lloydék azt hitték, hogy a fenn közölt körlevél hitelességének megdöntésével már is megnyerik a játékot, vagyis a szabadkőművesség titkos céljainak leleplezését Magyarországon lehetetlenné teszik: akkor irtózatosan csalódtak.

Nekünk nem volt szükségünk az olasz Nagy Oriensnek szóban levő körlevelére; a nélkül is számtalan forrás áll ma már rendelkezésünkre, a melyekből a szabadkőművességnek valódi célját és törekvéseit megismerhetjük, s ekként az ámitást a valóságtól megkülönböztethetjük.

Hiszen ha csak az olasz nagy Oriensnél akarunk maradni, ismerjük mi ennek több körlevelét is már, a melyekben a szabadkőművességnek azon törekvése, mely szerint a politikai kérdéseknek és pártalakulásoknak irányt adni akár, nemcsak be van vallva, de a testvérek egyenesen föl is szólíttatnak, hogy a politikai agitációkban olykép vegyenek részt, hogy a klerikális párt tönkretétessék.

Ugyebár ez már jóval túlmegegy azon a határvonalon, a melynek egy, csakis a felebaráti szeretet, csakis jótekonyság gyakorlása végett alakult társulat működését korlátoznia kellene?

De beszéljen helyettünk, mert nekünk úgy sem akarnak még most hinni, az olasz Nagy Oriensnek 1886. évi 14. számú körlevele:

„Tisztelendő és kedves testvérek!

Az olasz nép országgyűlése össze van hívva. Minden polgárnak kötelessége szavazatával hozzá járulni a mi társadalmi és politikai rendszerünk szervezetének javításához; s minthogy a szabadkőművesek tökéletes polgárok, annál inkább kötelesek a legtevékenyebb részt venni a választások békés harczában.

S ha a (szabadkőműves) Rend régi tanai és hagyományai meg is tiltották a szabadkőműveseknek a politikai pártok küzdelmeibe való elegyedését, mindazonáltal azt, hogy tétlenek legyenek, még sem akarták s azért a szabadkőművesek minden olyan alkalommal, a midőn a hazának az aljas pártérdekeken fölül álló életkérdései forogtak szóban, mindig, mint előharczosok szerepeltek s hazájok javát szóval és tettel előmozdították.

Midőn tehát én Önöket a politikai választásokban Taló részvételre fölszólítom, személyes meggyőződésemen kívül intézményünk alapelvei s dicső elődeim példája szerint járok el.

Tekintve a szabadkőművességnek különös jellegét elengedhetetlenül szükséges, hogy a Testvérek mindig fenkölt és nyugodt álláspontot foglaljanak el és a jelöltek megválasztásában ne pártszenvédeylek, hanem a leghöbbs és legtisztább hazaszeretet által vezéreltessenek.

Minthogy a mi intézményünk arra törekszik, hogy megszilárdítsa a jellemeket, megjutalmazza a magán és polgári erényeket, művelje és tiszteletben részesítse a tehetséget, kiszélesbítse a közszabadság örökségét, tanulmányozza és megoldja a kérdéseket, a melyek az emberi társadalmat izgatottságban tartják s szünet nélkül harczoljon a klerikalizmus — az egyedüli párt ellen, mely ellen a gyűlölet szent — azért a szabadkőművességnek mindazon jelöltek ellen kell küzdenie, a kik nem adták vagy nem adják jelét függetlenségüknek, nemes önzetlenségüknek, szabadságszeretetüknek, elfogulatlan gondolkozásmódjuknak, a munkás osztályok javát célzó gondoskodásuknak, a népnevelés és népoktatás.

kiszélesbítését kívánó állandó óhajuknak s ama szilárd és határozott akaratuknak, hogy az ország ama kötelekektől, melyek azt a még mindig életre ébredező és merész összeesküvéseket forraló Pápasághoz kötik, megszabadíttassék.

Minden szabadkőművesnek erélyesen közre kell működnie, hogy a választás mindenütt ezen eszmék szerint történjék. Ekként meg fognak felelni a rend magasztos céljainak s így fog közöttük tökéletes egyetértés uralkodni. Olaszországban sincs csak egyetlen egy szabadkőműves sem, a ki, bármilyenek volnának is különben politikai nézetei, nem akarná jellemes, tehetséges és becsületes emberek választása által az ország dicsőségét, biztonságát és jólétét előmozdítani.

A mód, miként kelljen a páholyoknak vagy a testvéreknek a választó közönséget ezen eszmék értelmében mennél hatásosabban informálniuk, a páholymenterek tapintatára és eszélyességére bízatik.

A Nagy Oriens, valahányszor szükség lesz rá, készséggel fog adni felvilágosításokat és tanácsokat.

A páholymentereknek s az összes szabadkőművesi testületek Elnökeinek kötelességévé tétetik, hogy ezen körlevelet a legközelebbi összejövetel alkalmával felolvassák, ezen ülésre a napi rend megemlítése mellett az összes testvéreket meghívják és a műhelyek határozatait késedelem nélkül velünk közölik.

Fogadjátok, Tisztelendő és Kedves Testvérek, legmelegebb testvéri üdvözlömetet.

Kelt Tiberis völgyében Róma keletén az i .: v. y (igaz világosság) 000886. esztendejében a II-ik hónap 28-ik napján és a k.: i.: (közönséges időszámítás) 1886-ik esztendejében április hó 28-án.

A Nagy Mester
Lemmi Adorján 33.:.

E körlevél nem szorul kommentárra; nem is szándékozom *azt ízeire* szétszedni, megteszi ezt a jóakarató

olvasó maga, én csak azt jegyzem meg, hogy a szabadkőművesség szólásmódja szerint a függetlenség, a szabadságszeretet, az elfogulatlan és fenkölt gondolkozásmód a ker. katholika Egyház örökké igaz elveinek tagadását jelenti, s a páholy felfogása szerint mindaz, aki a kath. Egyház dogmaiban való hitéből indulva ki, a kath. Egyház törvényei szerint rendezi be úgy magánéletét, mint nyilvános szereplését, egy szóval minden – a szó legtisztább értelmében vett – katolikus ember szolgálék, a sötét középkor és feudalizmus embere, a haladás a felvilágosodás ellensége egy szóval: klerikális. A klerikálisoknak pedig a politikai szereplésből való kiszorítása, ez képezi, miként az olasz N.·. O.·. körleveléből meggyőződhattunk, a szabadkőművességnek főfeladatát.¹

Az olasz N.·. O.·. felfogása szerint azonban a szabadkőművesség nemcsak arra van hivatva, hogy a klerikalizmust mint politikai pártot lehetetlenné tegye, hanem arra is, hogy az ezen pártot szülő katolikus vallást is a föld színéről kiirtsa és eltörölje.

A szabadkőművességnek ezen törekvéséről tanúskodik azon levél, a melyet az olasz N.·. O.·. 1886. évi október hó 25-én a német szabadkőművesség közlönyéhez a „Bauhütte”-hez intézett s amelynek legjellemzőbb pontjai szórói-szóra íme a következők:

Tisztelendő és kedves Testvérek!

Önök kétségkívül tudomást vettek ama küzdelmekről, a melyeket országunk, Itália, a pápai Róma klerikalizmusa ellen dicsőségesen folytat. Jóllehet az

¹ Ugyebár ugyanazt akarja a liberalizmus is? (Lásd a „Nemzetinek jan. 25-28 közt megjelent számait.)

olasz szabadkőművesség azon alapelvehez, hogy a vallási és politikai ügyekbe nem avatkozik, következetesen hű maradt, azt azonban még sem mulaszthatta el, hogy a katolikus babona ellen tudományos és erkölcsi utón ne harcoljon, s a lelkiismereti szabadság és humanizmus legfőbb érdekeiért a szent és szükséges háborút ne folytassa, sőt el kell ismerni, hogy a jelen küzdelemre ő fújta meg az első riadót.

Minthogy azonban egy hatalmas ellenségről van szó, e hadviselés csak egyszerű s minden eredmény nélküli nemzeti agitacio maradna, ha azt az egész földkerekség összes szabadkőművessége közreműködésével nem támogatná.

Midőn tehát mi ezennel önökhöz fordulunk, arra kérjük önöket, hogy bennünket segélyükkel, kétségtelen tapasztalásukból merített tanácsaikkal és sajtójuk hatalmával támogassanak. Akkor azután biztosak leszünk benne, hogy annál könnyebben és csalhatatlanabul diadalmaskodunk.”

De talán a többi országok szabadkőművessége nem követi amaz elveket, a melyek az olasz szabadkőművésséget vezérlik? s másutt a szabadkőművesség talán nem oly nagy ellensége a kinyilatkoztatásnak és az azon alapuló egyházi, állami és társadalmi rendnek, mint Olaszországban?

Erre vonatkozólag megjegyzem, hogy valahányszor szabadkőművésségről van szó, soha sem szabad valamely nemzetre gondolnunk, soha sem szabad kérdeznünk, melyik ország szabadkőművessége, mert a szabadkőművesség mint kiválólag internationalis intézmény ama különbségeket nem ismeri; „egyetlen egy láncz köti össze az egészet szabadkőművesrend csak egy van” mondta már 1794-ben a berlini szabadkőműves direktórium. A szabadkőműves elvek keresztülvitele az egyes nemzetek specialis jellege sze-

rint némi tekintetben változó lehet: de az elvek maguk s a cél, mely felé vezetnek, mindenütt ugyanaz.

Nehogy azonban valaki azt higgye, hogy ezen megjegyzéssel a fentebbi kérdés elől kitérni akarunk, szíves-örömezt szolgálunk más országbeli szabadkőműves hatalmasságok nyilatkozataival is.

III.

A szászországi nagypáholy hivatalos vádiratában: „Die Freimaurerei in ihrer Stellung zur Gegenwart; offene Enthüllung des Zweckes und der Geschichte der Freimaurerei, nebst einer Abwehr der jüngsten Angriffe des Adv. E. E. Eckert. Dresden. 1852.” egész nyíltan így nyilatkozik:

„A szabadkőművesség semmi lehetlent sem tanít; az ő titka abban áll, hogy belátni tanítja azt, a mi valóban létezik. Tanítja a művészetet, a mely szerint a remény és félelem indokai nélkül, a mennyország- és a pokoltól függetlenül jók lehetünk. A szabadkőműves nem a jövő élettől várja a jutalmát, hanem már is elnyerte (itt a földön) s meg van vele elégedve.”

A Vormsban megjelenő „Rheinischer Herold” bevallott szabadkőműves lap, 1873. okt. 25-én ezeket írta:

„Szándékunk egy pár szóval rámutatni a világítéletre, (Weltgericht) mely most a fekete csapatok, a középkori alapokon szervezett vallási intézmény akarat nélküli eszközei fölött, a hegyeken túl tartatik, ama világítéletre, melyben a szabadkőművesség szelleme bíráskodott. A sötétség hűbéresei nem tévedtek, midőn császárunknak a diadalmas harcból való visszatérése és az első német országgyűlés megnyitása után aggódva, mint a fészüket krárogva körülrepedő hollók, néztek a jövő elé. Csakugyan felismerték az ő ellenségüket, midőn lapjaikban a szabadkőművességet és ennek tanítványait gyalázni kezdték ... Azt hisszük, hogy joggal állíthatjuk, hogy a szabadkőművesség szelleme az, mely az ultramontanizmus fölött folyamatban levő

világítéletben császárunknak a pápához intézett örök nevezetességű levele által kimondatott. A tudvalevőleg szabadkőműves Vilmos császár eszméi nem újak s azokat nem – mint a birodalom ellenségei mondani szeretik – mostani tanácsosai sugallták neki.

Ő azokat még mint erőteljes férfiú mondotta ki a szabadkőművesség kebelében, akkor, midőn a világ még más véleménynyel volt felőle. De ő akkor fejedelemhez és férfiúhoz méltó szavakat mondott – s meg is tartotta, mert ma mint császár végre is hajtja; ezt évezredek után is bizonyítja majdan a történelem.”¹

De halljuk a német szabadkőművesség orákulumát, egyik főhatalmasságát, hírneves történetíróját, a nagytekintélyű „Bauhütte” szerkesztőjét: Findel Györgyöt. E férfiú, a kiről szabadkőműves és profán egyaránt elismeri, hogy a királyi művészetet úgy érti, mint kevés más testvér, e férfiú „Die Freimaurerei in Lichte der Zeit” című 1873-ban Lipcsében megjelent munkájában (14. 1.) íme ezeket mondja:

„Nincs viszony, nincs kor, nincs állás, melyet az Egyház, nem is az állam hatáskörén kívül eső dolgokban, gyakorlatilag segíyezni kész nem volna, csakhogy minden enyhítő szere narkotikum, méreg, mely azt, a

¹ A mi a Hohenzollern-háznak – II. Frigyesről kezdve egész a mostani császárig – a szabadkőművességhez való viszonyát illeti, θ kérdés külön tanulmányt igényel és érdemel is annnyival inkább, mert a szabadkőművesség a profán világ előtt tündetőleg szokott e jó viszonyra hivatkozni, s reméljük is, hogy akad majd valaki, a ki e viszonyt a kellő világításba fogja helyezni. Mi itt csak annyit mondunk, hogy a Hohenzollern-ház teljes hálaival tartozik a szabadkőművességnek – nem pusztán a porosz Brúdereket értjük – ama hathatós támogatásért, mely nélkül e ház mostani dicsőségét talán soha el nem érte volna. S a szabadkőművesség titkos vezérei e támogatásban ön- és céltudatosan jártak el. Tervük: a keresztény államok tönkretétele – I. Napóleonnal nem sikerült, hiszik, hogy a német császár segédkezése mellett sikerül. S ha majd a mór megtette kötelességét – akkor talán a mór is elmehet.

ki használja, megöli, mert a mit ő a misében, a szószéken, a gyóntatószékben, a halálos ágyon, a templomban és az iskolában a keresztségtől kezdve egészen a temetésig tesz és kivan, mindez alkalmas ugyan arra, hogy az embereket mély álomba ringassa, nehogy azt, a mi világosan szemük előtt fekszik, észrevegyék, valamint arra, hogy önkívületi rajongásba esvén, lábaik alól a biztos talajt elveszítsék s felhőkbe kapaszkodjanak: de soha sem képes az embereket az élet nyugodt megfigyelésére s öszhangzó kifejlődésére vezérelni. Minthogy azonban igazán létező szükségleteket ragadott meg s ma, midőn e szükségletek kielégítésére látszólag semminemű külső intézmény nem létezik, még mindig az üdv egyedüli forrásául tolja föl magát, itt az ideje, hogy megvizsgáljuk, vajjon nem létezik-e igazán olyan intézmény, mely nem, mint a hierarchikus egyház s az orthodox kereszténység, esküdt ellensége a korszellemnek s mely vele ne csak kibékülve legyen, hanem e korszellemből eredve alkalmas volna az egyén erkölcsi fejlesztésének szükségletét kielégíteni. Ha van ilyen intézmény, akkor annak az egyházzal szemben, mely már nem csak semmi értékkel sem bír, de melyet egyenesen károsnak és hátrányosnak kell tekintenünk, a lehető legnagyobb becsben kell tartatnia, a melyet kultur-történelmi tünemény csak érdemelhet. Mennél inkább fejezné ki ezen intézmény egyetemes érzésünket, vagyis mennél több oldalulag érvényesülne benne korunk bő világossága, annál áldásosabb volna az a jövőre, annál alkalmasabb arra, hogy az elavult egyház helyére lépjen és az embereket, a nemzeteket kebelébe fogadja ... Ezen intézmény már is létezik és oly alapokra van fektetve, hogy az erkölcsi ólét minden szükségleteit kielégíti, minden szükségleteinek megfelel. Ezen intézmény nem más, mint a szabadkőművesség s ez van hivatva azon hézag kitöltésére, melyet az államnak nyitva kell hagynia.”

Oly világos beszéd ez, hogy semmiféle magyarázatot meg nem tűr; nem is bocsátkozom tehát magyarázatokba, csak azt akarom kiemelni, hogy a szabad-

kőművesség célja a német páholyban is ugyanaz, a mi az olaszban.

Ha a t. olvasó, a ki eddig figyelemmel kísérte e sorokat, már eddig is meg nem győződött volna arról, hogy a szabadkőművesség célja a keresztény társadalmi rendnek s mindenekelőtt a katolika egyháznak megdöntése, szíveskedjék engem egy országgal tovább, vagy is Belgiumba követni.

IV.

A belga Nagy Oriens 1841-ik év 2. „hónapjának 5-ik napján a következő rendeletet adta ki:¹

„A N.·. O.·.

Tekintetbe vévén, hogy a szabadkőműves rend méltóságára s alkotmányának alapelveire nézve nagyfontosságú, miszerint a N.·. O.·. vagy a páholyok ama kellemetlen helyzetbe ne jöjjenek, hogy elveket, melyek a rend által vallottakkal ellentétben állanak, helyteleníteni kénytelenek legyenek határozza:

1. cikk. Minden a sajtó útján nyilvánosságra hozandó közlemény, minden szónoklat, melyet a testvérek a N.·. O.·. megbízásából tartanak, megvizsgálás és jóváhagyás végett előzetesen a nagy bizottság elé terjesztendő.

2. cikk. A N.·. O.·. fenhatósága alatt álló páholyoknak kötelességök a hozzájuk tartozó testvéreknek beszédjeit és közleményeit jóváhagyás végett előzetesen megvizsgálniok.”

A szabadkőműves censurára vonatkozó eme rendeletből kiderül, hogy azon eszmék, melyeket a testvérek, a páholyzókok az üléseken vagy a sajtó terén fejtegetnek, nemcsak az ő privát eszméik, hanem magának a páholyoknak eszméi.

1846-ik évi július hó 2-án a belga N.·. O.·. kiküldöttei Faider Ferencz testvért a genti „Fidélité” páholy

¹ (L. Annuaire du Gr.·. Or.·. de Belgique pour l'an de la V.·. (Vraie) L.·. (Lumière) 1848. p. 41.)

főmesterévé installálták, mely alkalommal az új főmester eme beszédet mondotta:

„Kedves Testvérek!

Meghatva, de félelem nélkül nyúlok a kalapács-hoz, a melyet a páholy reám biz.

S csakugyan mitől is féljek, midőn, mint remélem, a ti bizalmatokat bírom s midőn e páholyak mellém rendelt tisztviselői, mint nem kétlem, buzgóságomban s odaadásomban támogatni készek.

S létezhetnének-e ezen buzgóság és odaadás ösztönzésére alkalmasabb körülmények, mint éppen azok, amelyek között élünk!

A szerzetesi hydra, a „Vrais Amis” páholy főmesterének kifejezése szerint, az annyiszor letiport szerzetesi hydra, újból fenyeget borzalmas fejeivel.

Hiába ámítottuk magunkat a XVIII. századdal, hogy a gyalázatost megfojtottuk; a gyalázatos új életre ébred s türelmetlenebb, ragadozóbb s nagyravágyóbb, mint valaha.

Hogy uralmát annál biztosabban megalapítsa, az ifjúságot hatalmába keríteni, a gyermeket már majdnem a bölcsőből kiragadni, s egész a férfikorig nevelni iparkodik.

S mi lesz ezen bitorlásnak eredménye?

Az alsó osztályok elállatiasítása,¹ a magasabb fokú nevelés megmételtyezése. Melyek az eszközei? A szabadvizsgálat helyét elfoglaló vak hit, a történelmi hagyományok meghamisítása, a vak engedelmesség és szolgáltság, mely a polgár nemes és önérzetes függetlenségét kizárja; pedig a polgár annál könnyebben hajol meg a törvény előtt, mennél nagyobb része volt annak meghozatalában.

Mi a közege? A hatalomsóvár, s a családi tűzhely szellemétől idegen theocratia, mely egy idegen fő-

¹ L. a „Pester Lloyd” január 27. számát, amelyben ama törekvést, hogy az iskola ismét keresztény legyen „Unverfrorenheit-nak – mondja – welche sich unterfängt eine gebildete und begabte Bevölkerung wie einen Viehstall Gottes zu behandeln.”

nőknek szavára hallgat s a kormányokat és népeket már-már igája alá hajtani törekszik. Micsoda loyális érdeket lehetne nála föltételezni, mely őt a haza szabadságának és függetlenségének védelmezésére bírná!

Hej, midőn e theocratiát a háborúkban részt venni láttuk, nem a haza határait védelmezte, hanem a közös anya kebelét tépte szét.

Inquisitio, albiaiak véres árnyai, Liga, 30 éves háború, la Rochelle, dragonádok, a nantesi kiáltvány visszavonása, cévennesi lángok és te a franczia alkotmányozó ülésnek előfutára, te felvilágosult és bölcs de szerencsétlen király II. József, jertek tanúskodni a fanatismus és türelmetlenség ellen.

De mintha eme klerikális szervezet, melynek feje Rómában s karjai az egész világon vannak s mely disciplinája és gazdagsága által oly félelmetes, mintha ez még nem volna elég, e theocratia, hogy hatalomhászó rendszerét annál hatásosabban érvényesítse, külön hadsereget is teremtett és szervezett, mely mint egy nomád, Abd-el-Káder hordáihoz hasonló előcsapat minden ország klerikális kalandoraiból összetoborozva a fanatismus kóbor lovagságát képezi, s bár mindig elpusztítatik, mégis mindig föléled, mindenünnen kiüzetik, mégis újra meg újra visszatér.

Ezen, a mi szép hazánkban oly erősen újjászervezett hatalom, ezen egyesek hiszékenysége s mások hiúsága által meggazdagodott, elhatalmasodott, nagyra-vágyó fanatikusok ellen kell nekünk a győzelem biztos tudatában küzdenünk.

E cél elérése végett oltárt oltár ellen kell emelnünk, s az ő tanításuk ellenében a mi tanításunkat érvényesítenünk. S hogy a mi tanításunknak hatása legyen, azt csak erős szellemekre, *(nem gyáva és buta katolikusokra)* csak velünk érző válogatott férfiakra kell bízunk.”

De legyen ezen installationális beszédből elég ennyi is s változatosság kedvéért hallgassuk meg a belga N. • . • nagy szónokát Bourlard testvért, aki a

Nagy Oriens 1854. jun. 24-én megült napéjegyei ünnepeén íme ekként szónokolt:¹

„Testvéreim!

Ti oly tisztességet biztatok reám, mely erőmet túlhaladja. A személyemben egyesült szavazatokat semmi czim alatt sem érdemeltem meg. Ámde eme nehéz időben, midőn minden odaadást igénybe kell venni, úgy hiszem szabadkőművesi kötelességem, sőt lelkiismeretem ellen is vétenék, ha a fontos tisztséget, melynek viselésével egy időre megbiztatok, magamról elhárítani akaróm. Ne feledjétek azonban, hogy ha már templomunk szónokának teendőit a jövő év folyamán teljesítenem kell, működésemben intézményünk iránti legtisztább odaadásom fog vezérelni; s engedjétek meg, hogy jóakarotokat s elnézésteket, melyekre szabadkőművesi jellegemnél fogva igényem van, mindenkorra kikérjem.

Kedves testvéreim a Nagy Oriensből és ti, az összes páholyokból egybegyűlt többi testvérek, akik a mai magasztos szertartásra megjelentetek, bizonyára várva-várjátok a felvilágosítást arra nézve, mily irányban szándékozik a Nagy Oriens a jövőben működni s kétségkívül az iránt is tisztában akartok lenni, miként hajlandók e Nagy Oriens főméltóságai a szabadkőművesi nagy munkát előmozdítani.

Én tehát ki fogom fejteni előttetek elveinket, fel fogom tární egész bensőmet, be fogom magamat mutatni egész őszinteségemben, legbensőbb meggyőződésben s teljes becsületességemben.

Testvéreim, nem világos-e mindenki előtt annak a szükségessége, hogy a szabadkőművesség a működés, a harcz terére lépjen?

Nem tapasztaljuk-e szomorúan, hogy néhány év óta mi, a tudomány emberei, mi, a nemeslelkűek, nem alkalmazhatjuk, nem valósíthatjuk meg lelkesítő eszméinket s nem érhetjük el amaz eredményeket, melyek

¹ Tracé des travaux de la grande fête célébrée par le Grand-Orient de Belgique, le 24-e j. •. du 4-e M. •. l'an de la V. •. L. •. 5854. p. 30.

lelkünk előtt lebegtek? E kérdést legott meg kell fejteni, s ezentúl szív- és lélekkel egyesülni, hogy a szabadkőművességnek a működés s terveinek végrehajtása és megvalósítása lehetővé tétessék.

De ha annyira szükséges az, hogy a szabadkőművesség működjék és tegyen s ha már saját létünket is kockáztatva látjuk, megengedhetjük-e, hogy egy paragraphe utunkat állja s a szíveinket lelkesítő szent és nemes eszmék megvalósításában akadályul szolgáljon? Tarthatjuk-e meggyőződésszerűleg azon törvényezikket egy olyan rendeletnek, mely minden esetben tiltja, hogy a páholyok a politikai és vallási kérdésekkel foglalkozzanak? Nem pusztá elméletekre szorítana bennünket egy ilyen tilalom s ezen esetben nem volna-e jobb templomainkat legott bezárni? Hogyan? Ne foglalkozunk politikai és vallási kérdésekkel, de hát mik is azok a kérdések? Tettekben nyilvánuló vélemények és gondolatok; midőn tehát az eszme megvalósításáról, a gyakorlati életbe átviteléről és végrehajtásáról van szó, akkor a szabályzatok egyik paragraphusa utunkat állja?

Megengedik, hogy a dolgokról elmélkedjünk, de nem, hogy cselekedjünk! (Taps.)

Elismerik, hogy komoly férfiak vagyunk, kiket legjobb szándékok vezérelnek, de mégis azt mondják: „Itt maradtok a spanyol fal mögött, nem szabad kijönötök, hogy tanulmányaitok és elmélkedétek eredményét kifelé is terjeszszétek.” Testvéreim! e különös, állapotra rámutatni annyi, mint örök időkre eldönteni, hogy a szabadkőművességnek nemcsak joga, hanem kötelessége is vallási és politikai kérdésekkel foglalkozni, mert csak így valósíthatjuk meg az elméleteket, melyeket tanulmányozunk. (Élénk helyeslés.)

.... A politikai elvek megállapítására vonatkozó nagy kérdések, mindaz, ami az állam szervezése – léte – és életére vonatkozik, első sorban hozánk, a mi hatáskörünkbe tartozik, mindezt megvizsgálunk s az ész és értelem tűzpróbája alá kell vetnünk. (Taps.)

Így például, ha a ministerek a népnevelés szervezésére vonatkozó tervezettel lépnek az ország elé, azt kiáltom: Engem, a szabadkőművest illet a nevelés kérdése, rám tartozik annak megvizsgálása és megoldása. (Taps.)

(Következik még egy pár példa a jótékony intézetekről, a vendégjogról, Belgiumnak politikai magatartásáról stb. mindez a szabadkőművesség ügye.)

A vallási ügyekre vonatkozólag ne higgyétek Testvéreim, hogy én a Nagy Oriens templomaiban valaha dogmatikus, scholasztikus kérdéseket fogok támasztani, milyen például az átlényegülés (transsubstantiatio) fontos kérdése. (Derütség.) De midőn a püspök urak látszólag a nagyböjt alkalmából pásztorleveleket irnak, melyek tulajdonképen magas és furfangos politikát foglalnak magukban; midőn az ország, mint sajnosán tapasztaljuk, telepekkal árasztatik el, melyek szerzetes intézményeknek hivatnak, de melyeket én naplopók intézeteinek nevezek (helyeslő nevetés); midőn annyi felnőtt, erős, izmos ember szemeink láttára minden munka nélkül szegényeink s derék, becsületes munkásaink kenyerét fogyasztja: akkor igen is azt mondom, hogy (nekünk jogunk, sőt kötelességünk vallási kérdésekkel, kolostorokkal foglalkozni, ezeket megtámadni s elpusztítani s hogy igazán itt az ideje, hogy az állam egyszer már a dolog végére járjon, ha mindjárt e rühtől való megszabadulás végett erőszakhoz kellene is nyúlnia.

A szabadkőművességnek kell a haszontalan kolostorok, a henyelők intézetei ellen küzdenie. (Bravo.)

S ha végre 1854-ben a XIX. század felvilágosultságának delén azt kell hallanunk, hogy új csodákat hirdetnek, a népnek, a belga népnek új szentet adnak s azt ajánlják, hogy a betegségeket la salettei vízzel gyógyítsák: nos, akkor a szabadkőművességnek kell-e vagy nem vallási kérdésekkel foglalkoznia, kell-e vagy nem egyesülnünk, hogy az ilyen visszaéléseket megszüntessük?

Íme így értjük mi a haladást és a politikai és vallási kérdésekkel való foglalkozást

.....Most pedig, Testvéreim! még egy szót arról, miként kell azt, amit szükségesnek tartunk, akarunk s mikép kell elveinket törvényes eszközökkel megvalósítanunk.

Reméljük, hogy a sajtó nemsokára hivatásának fogja tekinteni azt, hogy a szabadkőművesség igazságait elterjeszse; mert midőn látom, hogy minden jezsuita ház mellett egy nyomdát rendeznek be s egy gonosz lapot alapítanak, akkor azt mondom, hogy minden szabadkőművesi templom mellett is ott álljon résen e törvényes és alkotmányos nagy hatalom s hirdesse az igazságot, amint amazok a hazugság és gyalázat mellett szólaltatják. (Viharos taps.)

Miként kell ezenfölül terveinket keresztülvinnünk?...

Szüntelen a harctéren kell lennünk, mindig készen ellenségeinkkel megküzdeni mindenütt, ahol jót kell tenni, mindenütt, ahol csak alkalom nyílik használni, a szabadkőműves mindenütt ott legyen. A szabadkőművességnek ott kell lennie minden nyilvános-hivatalban, a jótékonyági és szegénységi ügyek vezetésénél, mindenütt örködni, mindenütt küzdenie kell az igazságért.

Rajta tehát a munkára, tegyünk ma kölcsönös fogadást, hogy minden erőnket, minden értelmiségünket, minden lelkesedésünket szent hivatásunk betöltésére fogjuk szentelni.”

Nem hagyhatjuk el a belga Nagy Oriens nélkül,, hogy még egy rendkívül fontos határozatát ide neigtassuk.

A Nagy Oriens 1856. márczius 1-én tartott ülésé» az egyik belga páholynak következő kérdését tárgyalta r

„Jogukban áll-e a páholynak politikai téren szereplő tagjaikat politikai működésükért felelősségre vonni?”

A Nagy Oriens, a tagok s nevezetesen a Nagy Szónok meghallgatása után 703. szám alatt következőleg határozott:

„A Nagy Oriens a hozzá intézett kérdésre vonatkozólag minden habozás nélkül azt határozza, hogy a páholyoknak nem csak jogukban áll, hanem kötelességük is az általuk politikai állásokhoz segített tagoknak politikai szereplését ellenőrizni s midőn e szereplés nem oly irányú, hogy a társadalmat az igazság fáklyájával felvilágosítani képes volna, ezért felelősségre vonni; kötelesek továbbá e tagok magyarázatait, ha kielégítő, jóakarólag elfogadni, ha pedig elégtelenek, e tagokat rendreutasítani s őket, ha talán politikai életükre vonatkozó szabadkőművesi kötelességeiket tudva és akarva teljesíteni nem akarnák, a szabadkőművesség kötelékéből kizárni.”

V.

A francia páholyokban uralkodó szellemre nézve ma már – úgy hiszem – alig lehet kétség. Minden műveit ember tudja, hogy Franciaországban a hatalom a szabadkőművesek kezeiben van: a jelenlegi elnök, úgy mint az előbbeni, a ministerek nagyobb része, a parlament többsége, a megyei főnökök majdnem mindj a hírlapírók, a tanférfiak stb. merő szabadkőművesek.

Mily sorsban, mily bánásmódban részesül emez uralom alatt a katolika egyház s minden vallásos intézmény, s másrészt mennyire oda vezett ezen szabadkőműves uralom alatt a csak nem régen még hatalmas és a világnak imponáló Franciaország dicsősége, azt csak az nem látja, aki nem akarja.

Ahol tettek beszélnek, ott szavak alig szükségesek, mindazonáltal hallgassuk meg a francia szabadkőművesség vezérférfiainak is néhány nyilatkozatát.

Az 1881-iki nagy conventet bezáró beszédében Belát testvér és a N. •. O. •. Nagy-Szónoka¹ ezeket monda:

„Testvéreim! találtok-e a szabadkőművességen kívül meglelt emberek-, érett szellemeknek megfelelő iskolát, a hol a haladás taníttatnék, a felvilágosultság terjesztetnék? Talán mégis a vallásos tanítás, a különféle felekezetek papjainak szószékeikről mondott beszédjei képesek a szabadkőművességet pótolni? Oh,

¹ A szabadkőművesség annyira használja azt a „Nagy” jelzöt, akárcsak a „Nagy”-zás hóbertjában szenvedne.

testvéreim, minden érzelem, minden lelkiismeret tiltakoznék ilyen összehasonlítás ellen. Hiszen éppen a katolikus, protestáns vagy zsidó templomok és vallások azok, a melyek ellen a szabadkőművesség alapított.” (C'est contre eux précisément que la Franc-Maçonnerie s'est fondée.)¹

A francia N. •. 0. •. 1886-iki nagy conventjén Colfavru testvér, a rend tanácsának elnöke, a szabadkőművesi és politikai erők összpontosításáról beszélvén, e szavakkal jelezte az ellenséget, amely ellen a szabadkőművességnek egyesülnie és harcolnia kell:

„Ohajtva-óhajtom, hogy egyesült erővel vívjuk a közös harcot a klerikalizmus szelleme, a Vatikán ellen! íme az ellenség, kivüle nincs „más.” (Voilà l'ennemi, il n'y en a pas d'autre.)

A francia N. •. 0. •. levéltárában igen érdekes ügyiratok találhatók a szabadkőművesek hazaszeretetére vonatkozólag is. Minthogy pedig a testvérek hazaszeretetükkel, alattvalói hűségükkel tüntetőleg dicsekedni szoktak, jó lesz azt a port, amelyet így az uralkodók és a profánok szemébe hintenek, amaz ügyiratok segélyével eltávolítani.

1871. márczius 20-án, tehát a német-francia háború befejezése után megtartott első ülésén a francia N. •. Ő. •. eme határozatot hozta:

„Vizsgálatot kell tartani

1. Vajjon a német szabadkőművesek elkövettek-e mindent, hogy a háború tartama alatt a francia páholyok mególtalmazassanak.....

2. Vajjon a német szabadkőművesek azon francia szabadkőművesekkel szemben, akik magukat, mint sza-

¹ (Az egész beszéd közölve Bulletin du Gr. •. No. 7-et S 1881. - 351 s kk. 11.)

badkőműveseket megismertették, – a szabadkőművesi törvényeket megtartották-e?”

Miféle törvények azok, a melyeket a német szabadkőműveseknek meg kellett tartaniok, kiviláglik ama beszédből, a melyet Lefebvre d'Aumale testvér a francia N. •. Ő. •. Nagy Szónoka 1841. évi június hó 24-én a napéjegyéni ünnepen mondott s melynek ide vonatkozó részlete íme a következő: (Globe III. k. 446. 1.)

„A szabadkőművesség (a külföldi testvérek segélyezésére nézve) még a czéheknél is többet tesz, mert ezeknél sokkal nagyobb hatásköre van; a szabadkőművesség ugyanis nem csak bizonyos ipart űző embereket egyesít magában, hanem állapot, kor, vagyonskülönbség nélkül minden embert.

„Még csatateren is látni lehet harczfeleket, a kik már-már leszúrják egymást, de bizonyos jelre legott fölhagynak a küzdelemmel ... mert a szabadkőművesség hatalma előtt még a háború kérlelhetetlen törvényei is meghajolnak, s ez talán a leginkább kézzel fogható bizonyosság a szabadkőművesség óriási hatalma mellett. A háború elpusztítja a városokat, az államokat, a háború maga a pusztulás: s íme, amit sem a királyok, sem a várak, sem a nagy hadvezérek nem tudnak megakadályozni, egyetlen jel megakasztja a háborút pusztításaiban, egyetlen jel, egyetlen szó véget vet az öldöklésnek. Ezen tisztos (vénérable) jelre a harczos felek elhánnyák fegyvereiket, egymást a kibékülés csókjával illetik s egy pillanat alatt, miként azt esküjük előírja, ismét barátokká és testvérekké lesznek.”

Úgy hiszem, alig szükséges a szabadkőművességnek ezen törvényét, mely a „vészjel” törvényének neveztetik s melyet mi helyesebben az „árulás” törvényének hívunk, bővebben fejtegetni; minden gondolkodni tudó ember kiolvassa belőle azt, hogy a sza-

badkőműves előtt a szabadkőművesség érdekei sokkal előbbre valók, mint a haza érdekei; hogy a szabadkőművesi esküvel szemben a katona hűségi esküje nem kötelez.

Az „Annales maçonniques des Pays-Bas” második kötetében, az „Allgemeines Handbuch der Freimaurei” (Zweite völlig umgearbeitete Auflage von Lenning's Encyklopädie der Freem. Leipzig, 1865.) II kötetének 451. s. kk. lapjain számos példa van elősorolva, a melyek a szabadkőműves vészjelnek az új-kor háborúiban való alkalmazását bizonyítják.

Tudta tehát az egykori szabadkőműves, de utóbb jobb útra tért Soult francia marsall, mit csinál, midőn 1845-ben a francia katonáknak szigorúan megtiltotta a páholyok látogatását s a N. • O. • minden erőlködése daczára sem volt rávehető, hogy a tilalmat visszavonja.

S ha a szabadkőműves törvények megkívánják, hogy a testvérek egymást, a haza érdekei ellenére is, megkíméljék a háborúban, úgy kétségtelenül még inkább megkívánják e kiméletet; béke idején, az igazságszolgáltatás fóruma előtt.

Egyébként a szabadkőműves vészjelnek alkalmazása Mainz városának 1792-ben szabadkőművesek által francia kézre játszásától kezdve egészen a legújabb francia-német háborúban észlelt testvéri ölelkezésekig s a legnagyobb csalók és sikkasztok fölmentéséig oly tárgy, mely külön tanulmányt érdemel s reméljük, hogy nemsokára akad majd valaki, aki e kérdéssel bővebben is fog foglalkozni.

VI.

Ha valaki Spanyolország legújabb történetét tanulmányozza, lehetetlen, hogy a szabadkőművesség agitációs kikerülhessék figyelmét. Hisz maguk a szabadkőműves írók is, mint például egy Clavel, őszintén bevallják, hogy az 1820-iki forradalom a szabadkőművesség műve volt; vagy pedig az 1854-iki fölkelés, mint az „Observateur Belge” című szabadkőműves lap 1854. jul. 27-28-án kifejtette, szintén a szabadkőművességnek köszönhető.

Mennyire befolyt a spanyolországi N. •. O. •. ez ország politikai ügyeinek vezetésére s mily tevékeny részt vett a politikai pártalakulásokban, kiderül a következőkből:

1823. évi január hó 6-án a hatalmak spanyolországi követei ez ország pacificatiójára vonatkozó utasításokat bemutatták az akkori miniszterelnöknek, San Miguelnek, aki, maga is szabadkőműves lévén, azokat még az nap este a Madridban székelő N. •. O. •. elé terjesztette; a N. •. O. •. tárgyalás alá vette az utasításokat s megállapította az azokra adandó választ, mely – mint Miraflores marquis¹ megjegyzi, – inkább a pártszenvedélynek kifejezése, mint józan és nyugodt megfontolásnak eredménye lévén, kihívó tartalmával csak sérteni volt képes a veronai congressuson egybegyűlt hatalmakat.

¹ Apuntes Histórico-Criticos para escribir la historia de la Revolucion de Espana desde al ano 1820. hasta 1823. por el Marques de Miraflores conde de Villapaterna Londres 1824. p. 172.

Egy év múlva, 1824. április 1-én ugyanazon N.: O. a következő utasítást adta a fenhatósága alatt álló páholyoknak:

„A jelen válságos pillanatban még az eddigieknél is nagyobb mérvben oda kell hatni, hogy a zsarnokok¹ családjában vizzály és egyenetlenség támasztassék. A páholyoknak kötelességévé tétetik az egész félszigeten elterjeszteni a hírt, hogy az elégedetlen royalisták ter- vet forralnak, mely szerint VII. Ferdinándot trónjától megfosztják s helyébe Don Carlost kiáltják ki királynak, hogy ez összeesküvésben a király testvérei is bűnrészesek s hogy a royalisták sűrű látogatásainak az infansok lakosztályaiban szintén ez a céljuk.”

Mi a szabadkőművességnek hivatása és rendelté- tése, azt a madridi Oriens hivatalos közlönye az „El Universo” 1875. évi júniusi számában ekkép körvonalozza:

„A szabadkőművesség egy egyházzal sem lép egyességre s azért a vallás dolgában teljesen füg- getlen. A szabadkőművesség kutatja a viszonyt, a mely az emberi lelkiismeret s a valóság és élet fölülve kö- zött létezik, hogy így, ha lehet, megtalálja a szent imá- dás és jámborság positiv alapját; mert csakis így lehet valaki szent atheus vagy erényes deista – minden elfo- gultság, minden dogma, bálványimádás és babona nélkül.

Az erkölcsiség szempontjából a szabadkőmű- vességnak, mint szerves társulatnak hivatása kimutatni, hogy az emberiség az ember természetében rejlő örök törvények uralma alatt áll s hogy ezek képezik- viselkedése kizárólagos szabályait s az ember minden tisztességes s igazságos cselekedetének egyedüli tiszta indokát.

A jog tekintetéből a szabadkőművesség fáradha- tatlan védelmezője a jognak, a szabadságnak, az igaz- ságosságnak, amaz örök és nélkülözhetetlen feltételek- nek, melyek nélkül az élet mit sem ér, a fejlődés le-

* A páholy szótárában zsarnok – király, fejedelem.

hetetlen s az ember magasztos célját el nem érheti. S ezért a szabadkőművességnek minden elméleti megkülönböztetés, minden álnok fentartás nélkül, mindamaz intézmények védelmére kell lennie, amelyek a társadalmi, politikai és jogi életben a jog, szabadság és igazságnak megfelelnek.

A szabadkőművességnek feladata, hivatása és aspirációi tehát éppen úgy politikaiak és socialisak, amint vallásiak, erkölcsiek, tudományosak és művészetiek.”

Bármily óvatos és tartózkodó is e fejtegetés, a szabadkőművességnek azon célja, mely szerint a kinyilatkoztatott vallást, melynek szabványai nem rejlenek az ember természetében, az emberre, ennek erkölcsi és társadalmi viszonyaira, szóval egész életére való befolyásától megfosztani, vagy helyesebben az embert ezen befolyás alól minden téren emancipálni akarja, – mégis nagyon is kirí belőle.

Legjobb betekintést enged a spanyol szabadkőműves testvérek műhelyeibe azon körlevél, melyet a „Juan de Padilla” nevű spanyol szabadkőművesi káptalan 1887. jun. 24-iki kelettel kibocsátott s melyet az eredeti fölirat megtartásával szó szerinti fordításban ide iktatunk:

„A L. • G. • D. • G. • A. • D. • U. •

A todas las LLog. • de Perfec. • ssob. • CCap. • CCáma. •
CConse. • Consist. • RResp. • LLog. • Y MMas. • Reg. •
y Perf. • esparcidos por la superficie de la tierra

SINCERAMENTE ENVIAN

El Sob. • Cap. • JÜAN DE PADILLA núm. 80, Perf. •
y Reg. • Const. • en los Wall. • de Mántua, bajo la
Ob. • del Sup. • Con. • de Espana; y la Muy Resp. •
Log. • Cap. •

COMUNEROS DE CASTILLA

num. 289 (antes 22), al Or. •, de Madrid, Perf. • y Reg. •
Const. • bajo los ausp. • de la Sap. • Gr. • Log. • Simb. •
S. • F. • U. •

Hatalmas, Jeles Tdő Mesterek és Kedves Testvérek!

A katolikusok pápájának, XIII. Leónak jóváhagyása mellett egy társulat alakult, vagy jobban mondva éppen most alakul, melynek címe: Szabad kőművességellenes szövetség s melynek célját már a neve is elég világosan mutatja. A szabadkőművesség ellen küzdeni, még utolsó rejtekeiben is üldözni, egy szóval ez ősrégi intézményt megsemmisíteni, ez a jelszava; a zászló, melyre e jelszó van írva s mely az egész kath. világban diadallal körülhordoztatik, egy más a szabadkőművességnél sokkal titkosabb társulatnak nem annyira hatalmát és erejét, mint inkább végküzdelmét jelenti, azon társulatét, amelynek finomul szőtt cselszövényeit a gyakorlott szem akár a papi köntös alatt, akár más tisztább takaró alatt rögtön észreveszi, – e zászló, a jesuitismus¹ zászlaja.

Midőn ez még a világ ura volt, nem egy alkalommal rázkódtatta meg a fejedelmek és pápák trónját, kiknek hatalmát cselszövényekkel és pénzzel aláásta, részint a mindent vakon hívő nép tudatlanságát zsákmányolva ki, részint pedig a hitvány érez hatását használva föl, melyet az a népekre mindig gyakorolt.

A pápai bulla erejével szétozlatatván a rend, sokáig késett az újjászervezkedéssel s most, midőn szétszórt elemeit újra egyesíti, hogy régi varázsfényét ismét visszaszerezze, erős sánczot kell ellene emelni, mely megakadályozza örült terveinek megvalósítását.

Él bennünk a remény, hogy ezen fekete szabadkőművesség nem fog fennállhatni, minthogy a szabadság szép napja jótékony melegét már valamennyi lélekre kiárasztotta, szétozlatván a sötétség és szolgaság fekete felhőit, melyek még nem régen beborították láthatárunkat s valamint nem adja magát többé elő az eset, hogy egy Pápa azt tehesse, amit VII. Gergely a német IV. Henrikkel tett, éppen oly biztosak lehetünk az iránt, hogy a Jézus-társaságnak nem fog si-

¹ A „jesuitismus” csak olyan ijesztő szó, mint pl. az ultramontanismus, szabadkőművesi nyelven sem többet, sem kevesebbet nem jelent, mint a „katholicismus.”

kerülni visszaszerezni ama hatalmas befolyást, melyet ma már csakis azon intézmények gyakorolhatnak, melyeknek alapelvei teljesen a szabadgondolkodásban gyökereznek.

Mindennek daczára kívánatos, hogy a szabadkőművesség, ha csak nem akar pártokra szakadozva elveszni, szintén egyesüljön s zászlaja köré tömörüljön. S jóllehet óhajtandó, hogy ezen egyesülés minden országban sikerüljön, mindazonáltal Spanyolországban ez ma oly szükség, melyet a mi népünk viszonyai különösen megkövetelnek. Itt ennek a szüksége annál szembezőköbb, mennél inkább visszhangra talál XIII. Leónak szentséges intézményünk elleni pattogása.

A ki e fölött kételkedik, olvassa el csak a katolikus lapokban azt a beszédet, a melyet az oviedoi püspök, Martinez Vigil, a szabadkőműves eretneknek, ellen – mindig így nevez minket – tartott. Megütközéssel olvastuk e beszédet; föltűntek benne a nevezett főpap tudatlansága, indokolatlan haragjának és dölyfének hitvány kifakadásai, Krisztus egyházának fejedelméhez nem illő bárdolatlan kifejezései és rossz modora (tono) s mindazon személyek- és intézményeknek megtámadása, melyek a katolikus egyházon kívül állanak.

Midőn ilyeneket olvasunk, lelkünk elszomorodik azon a pusztuláson, melyet ily dolgok a nép egyszerű szívében okoznak. Hej, ha Jézus most élne és ezeket a dolgokat tapasztalná, ha hallaná miként hirdetik az ő tanait azok, akik per antonomasiám tanítványainak nevezik magukat, szembeszállna velük és azt mondaná: „Nem ismerlek el apostolaimnak” s ostorral kezében üzné ki a templomból, mint egykor a kufárokat.

Az oviedoi püspök, beszédje után ítélve, úgy; tűnik föl előttünk, mint egy együgyű falusi pap, telve előítélettel, fanatismussal és türelmetlenséggel, vagy mint azon falusi papok egyike, akik fiatal korukban katonák lévén, teljes szabadosságot sajátítottak el, valami tanártól egy kis latint, a szemináriumban pedig egy kis vallás- és erkölcstant tanultak, azután pedig püspöktüktől in continenti felvették a szent rendeket, anélkül, hogy lelkük egyéb tisztuláson ment volna keresztül,

vagy hogy más szellemi fenköltségre tettek volna szert, mint amely ama kaszányában lett osztályrészük, ahol katonáskodásuk nyolcz évi tartama alatt laktak.

Miért nem választanak – kérjük – a püspök-ségek kormányzására tanult és okos papokat, akik nem sülyednek ennyire és a kik oly helyes ösvényekre tudják terelni lelki juhaikat, a melyek sem szirtekre, sem ösvényekre nem vezetnek? Erre a kormányok nem fordítottak elég gondot s a püspöki székek betöltésére a carlismus türelmetlensége nem csekély befo-lyást gyakorolt.

Innét van, hogy a mai spanyol püspökök vala-mennyi kath. népek püspökei mögött állanak s vajmi kevésbé hasonlítanak a XV. és XVI. század püspökei-hez, a midőn a spanyol püspökök a tridenti zsinat va-lamennyi tudós theologusai fölött kimagaslottak.

Az oviedoi püspök egy főpaphoz méltatlan be-szédet mondott, akinek pedig éppen azért, mert spanyol egyházmegye élén áll, szükségképen tudósnak, okosnak és értelmesnek kellene lennie.

Mindazonáltal Martinez Vigil, mint a beszédje mutatja, éppen nem felel meg ezen igényeknek; beszéd-jében minden választék nélkül rossz ízlésről tanúskodó durva gyalázásukat halmoz össze a szabadkőművesség ellen, semmiféle történeti tényeket nem hoz fel, nem ismeri e tiszteletreméltó s mindenkor becsületben tartott társulatnak sem múltját, sem jelenét. Úgy beszél, mint egy XVII. századbeli közönséges theologus, a ki tehet-sége minden erejével oly módon iparkodik meggyőzni a szegény parasztokat, hogy a hitbeli tévelyek és az ész kicsapongásai ellen kiabál.

Nincs kedvünk itt az oviedoi püspök minden kritikán alul álló beszédjét bírálat alá venni, csupán azt, amit a szabadkőművesség ellen mondott, összefog-lalva a következő két tételben közöljük, a melyek már nem is lehetnének ártalmatlanabbak:

1. Spanyolországban alakítandó egy nemzeti jel-legű szabadkőművességellenes szövetség.
2. Mindazon veszedelmeket, a melyek a szabad-

kőművesség részéről hazánkat fenyegetik, el kell hári-tani a szent olvasó imádsága által (!!!)

Az elsöre vonatkozólag az oviedoi püspök azt ajánlja lelki juhainak, hogy szerezzék meg maguknak a szabadkőművességellenes szövetkezet kézi-könyve című füzeikét, (mely a vallásos könyvkereskedésben kapható s homlokán a szentszék jóváhagyó brevejét viseli); hogy azt buzgón olvasgassák s a benne foglalt következő kötelezettségeket magukra vállalják:

1. Soha sem lépni be a szabadkőműves vagy más hasonló titkos társulatba, (kilépni, ha valaki elég szerencsétlenül benne volna.)

2. A különféle választásoknál nem szavazni olyan emberekre, akiről tudva van, hogy szabadkőművesek s a szekta társadalom- s vallásellenes terveit támogatni készek.

3. Nem tartani olyan lapokat, amelyeknek szerkesztői tudvalevőleg szabadkőművesek s amelyek az ő tanaikat terjesztik, hanem inkább oly lapokat választani, amelyek a szövetkezettel tartanak.

4. A szövetkezet tagjai kötelezik magukat, hogy gyermekeikkel s mindazokkal, akikre befolyással bírnak, már kora ifjúságuktól fogva megfogadtatják, hogy a szövetkezet tagjainak kötelezettségeit (különösen az elsőt), meg fogják tartani.

5. A szövetkezet tagjai kötelezik magukat, hogy szolgálóktól és a munkásoktól, akiknek munkát adnak, a lehetőség és a körülmények szerint követelni fogják, hogy legalább az első kötelezettséget elvállalják.

6. Harcolni amennyire lehet a szabadkőműves intézmények ellen (vagy legalább megakadályozni a rosszat, amit okoznak) s különösen a felekezet nélküli iskola ellen s ellenkezőleg támogatni minden szabadkőművességellenes intézményt és társulatot, a felekezeti iskolákat, a katolikus köröket, a vallásos egyleteket stb.

A második tételre vonatkozólag az oviedoi püspök szórói-szóra ezeket mondja:

„Egy szinte szemük láttára történt esemény a szent olvasó ájtatosságának elvitázhatatlan jelentőséget kölcsönöz. Valamennyien hallottatok beszélni Szűz Máriának megjelenéséről Lourdesban: az ártatlan Berna-

dette olvasóból merített erőt s a titokszerű jelenség szintén olvasót tartott ujjai között, buzdítván a leányt a világ megtéréséért való imádságra és pedig két héten át, majdnem mindennap s ezenkívül két hónap tartama alatt még egy párszor. Ki nem látja ebben Mária ékesszóló buzdítását s azon ígéretét, hogy a neki annyira kedves ájtatosság meg fogja menteni az egyházat és a népeket. így fogják ezt fel Lourdesban, ahol az olvasót (minden órában) szünet nélkül imádkozzák s a hol most a szent olvasó tiszteletére egy monumentális templom épül. IX. Pius pápa e felfogást jóváhagyva, azt monda, hogy „teljesen indokolt a remény, hogy az olvasó ereje, mely hajdan az albiaiak eretnekségét kiirtotta, most is visszaveri a pokol támadásait, elnyomja a gonoszság cselszövényeit, megmenti a népeket ama tévelyektől, melyeket a titkos társulatok elterjesztettek s megszabadítja őket ama mély rázkódtatásoktól, amelyek az emberi társadalmat végpusztulással fenyegetik.” Ugyanezt ismételte XIII. Leo négy évvel ezelőtt.

Halljátok keresztények: a római pápák ama fenséges székéről, melyben szüntelen ragyog az igazság napja, azt mondják, hogy a rózsafüzér, a mint egykor, úgy most is meg fogja menteni az Egyházat és a népeket. Midőn előérzitek a veszélyt és féltek tőle, vegyétek kezetekbe és imádkozzatok a rózsafüzért. Imádkozzatok ellenségeitekért; imádkozzatok a szerencsétlen eretnekekért, a rászedett szabadkőművesekért, a kik hálátlanul az Isten iránt, ki meghalt, hogy a világot idvözítse, összeesküdtek, vagy pedig, a nélkül hogy udnák közreműködnek, hogy a világot lángba és roakba borítsák!!”

Ez az lényegében, a mit az oviedoi püspök bezedjében a szabadkőművesség ellen találunk.

Kell-e a mondottakat bírálat alá vennünk, vagy idig a spanyol „szabadkőművességellenes következet” vezéreszméit egyenkint megczáfolnák? Ez alól fölmentetteknek hiszszük magunkat.

A XIX. században, midőn a szabadgondolkodás uralomra, midőn a szabadkőművesség céljai köz-

vétlen összefüggésben állnak a jelen társadalom fejlődésével, s ifjúságunk nemesebb és humánusabb részének állandó óhaját képezik, midőn a szabadkőművesség a föld valamennyi népe közt el van terjedve, nem lehetséges, hogy XIII. Leónak, az oviedoi püspök által felújított szabványai érvényre emelkedhessenek, mint-hogy ezek a kor irányával és a modern népek társadalmi szükségleteivel homlokegyenest ellenkeznek. Ezért a spanyol szabadkőművességellenes szövetkezet csirájában meg fog halni, míg a szabadkőművesség napról-napra új és új tért fog hódítani közöttünk, mindannak daczára, hogy vesztére valamennyi katolikus imádkozza az olvasót, – a képmutatók és sekrestyések ártalmatlan szórakozását, – akik azért születnek és élnek, hogy a szabadság ellen morogjanak, a melytől úgy félnek, mint a bagoly a naptól, mely elvakítja szemeit – s azért nem is méltók, hogy ama nagyszerűségeket élvezzék, a melyeket a fényárasztó« nap oly bőségben nyújt.

Mindezeket figyelembe véve, a következő pontokat terjesztjük élőtökbe, hogy azokat, ha jónak tartjátok, megbeszéljétek:

1. A szabadkőművesség elterjesztése végett rendezetek a profán férfiak és nők számára fehér üléseket, hogy azon tanok, melyeket itt hallanak, egyiket másikat a szabadkőműves rendbe való belépésre bírják.

2. Iparkodjatok páholyaitok számára megnyerni az elemi oktatással foglalkozó tanítókat és tanítónőket, elengedvén nekik, ha éppen kellene, a föl-
avatási díjakat.

3. Alapítsatok a lehetőség szerint völgyeitekben¹ női páholyokat, hogy a nő közreműködése által a testvériség annál nagyobb biztosítékot s a szabadkőművesség a családi tűzhelyen is szentesítést nyerjen a férfiak szép társnői által, a kik jobbára elég szerencsétlenül a jesuitismus befolyása alatt állanak, a mely őket meg-
rontja s a fülgyónás által tévútra vezet.

¹ Szabadkőművesi műszó, mely a helyet jelenti, a hol a páholy székhelye van.

4. Legyetek azon, hogy ott, a hol nincsenek laikus¹ iskolák alapíttassanak, a meglevőket pedig pártfogoljátok, föltéve, hogy a tanárok teljesítik a kötelességeket, a melyeket az általános moral és nevelés-tudomány reájuk ró.

5. Szünet és engedékenység nélkül küzdetek minden papi és klerikális jelenség ellen, milyenek a külső vallási szertartások, a katolikus iskolák, s mindazon vallásos, irodalmi, politikai és tudományos egyletek, a melyeket rendünk ellenségei (t. i. a katolikusok) fentartanak, alapítanak vagy támogatnak.

6. Ne vásároljatok oly kereskedőknél, a kiknek czímtábláján az ismeretes felirat olvasható: „Ünnepnapokon zárva.”

7. Ne küldjétek gyermekeiteket semmiféle felekezeti iskolába, még akkor sem, ha a tanítók világiak.

8. Támogassátok erkölcsileg és anyagilag a szabadkőműves intézményeket s különösen a mi sajtónkat. E célból elősoroljuk a szabadkőműves hírlapokat valamint azokat, a melyek a mi intézményünkkel némi ronságban állanak.

Íme a félsziget szabadkőműves lapjai:

La Humanidad. — D. E. Oarrichena — Menis Nunez, 5 Alicante.

La Espana Masónica. — D. Manuel Gimeno Peninsular 7, tercero, derecha Madrid.

El Taller. — D. Manrique A. Lallave — Caslar numero 43. Sevilla.

Cadiz Masónico. — D. Amado Garcia. — Linares Cadiz.

La Estrella Flamigera. — D. Enrique P. di. — Granada Num. 92. 2° Malaga.

El Gran Oriente Nacional de Espana. D. R. Mendoza. San Antonio 14. Algéciras. (Cadiz.)

La Luz des Cristianismo. — Alcalá la Real. 3n.)

¹ Laikus iskolák azok, a melyekre az Egyháznak éppen semmi hatása sincsen.

El Eco Masónico. – Jose Garcia Beltrán. –
Olivar, numero 19. 3º Madrid.

Cuba szigetén:

La Reforma. – Virtudes, num. 2. Habana.

La Fraternidad del Porvenir. – D. Luis
Garcia Bernaben. – Manrique 149. Habana.

El Espiritu des Siglo. – D. Cristobal Bory.
– Catedral alta, num. 4. Santiago de Cuba.

El Ideal Masónico. – D. R. Caslaneda. –
Apartado, num. 22. Santi-Spiritus.

La Luz. – D. Manuel Romero. – Apartado de
Correos 254. Habana.

La Gran Logia. – D. Jose Marquez. – In-
dustria. 115. Habana.

Boletin del Supremo Consejo de Colon.
Habana 55. Habana.

Revista Masonica. – Sres. Ravelo, hermanos.
Apartado de Correos 52. Santiago de Cuba.

El Porvenir. – Aguila 136. Habana.

El Delta. – D. Luis Armada. – Apartado de
Correos 17. Cienfuegos.

La Constancia. – Compostela 53. Habana.

La Fraternidad. – D. Jose Antonio Lopes..

Maloya numero 29. Habana.

El Plus Ultra. – D. Jose N. Rodriguez. –
Cuba Numero 86. Habana.

La Verdad. – Jose de Castro. – Aguacota
num. 66. Habana.

La Columna. – Apartado de Correos, num. 22.
Santiago de Cuba.

El Renacimiento. – Aguila 225. Habana.

La Evolución. Acosta num. 19. Habana.

Puerto-Rico szigetén:

El Pentalpa. – D. A. Ruiz de Quinones. –
Lima 34. – San Juan de Puerto Rico.

Boletin Oficial de la Gran Logia Sobe-
rana de Puerto Rico. Mayagüez.

A szabadkőművességgel rokon lapok:

La Verdad de Oviedo.

La Voz Montanesa de Santander.

El Diario de Badajoz.

Las Dominicales del Libre Pensamiento de Madrid.

La Discucion diario politico de Madrid.

La Locomotora de Béjar.

El Obrero de Cartagena.

El Escalpelo de Santander.

El Diario de Léon.

El Motin de Madrid.

El Pueblo diario politico de Madrid.

9. Ajánljátok a családapáknak a laikus iskolákat és kollégiumokat, valamint azon tanintézeteket, a melyek jöllehet ezen határozott jelleget nem viselik, mégis a mi testvéreink vezetése alatt állanak.

Ezen pontra vonatkozólag még egy pár észrevételt kell tennünk.

A spanyol tanári karban sokan vannak, a kik a szabadságot és szabadgondolkozást szeretik, a kik, a nélkül, hogy közibénk tartoznának, mégis igaz szabadkőművesek s a kiket jobbára csak ama félelem, hogy a fanatikus nép előítéletei jövőjüket megronthatnák, akadályoz benne, hogy templomaink ajtaján koczogtatva titkainkba való beavatásukat kérelmezzék s a szabadkőműves czélok megvalósításában közvetlenül közreműködjenek.

Számtalan közigazgatási és bírói eljárás lett már bizonyos tanárok ellen megindítva, csupán azon egy hiu ürügy alatt, mert az volt róluk elhíresztelve, hogy a mi testvéreink. Éppen most is a sarragossai egyetem határozottan katolikus rectora jónak találta ama hős város elemi iskoláinak derék igazgatónője ellen az erkölcsiség és vallásosság szempontjából vizsgálatot indítani.

A rector ezen törvénytelenül megindított vizsgálatban bűnül rójja fel az igazgatónőnek, hogy nem jár templomba s hogy bizonyos igen derék személyivel viszonyt folytat, jöllehet ez nem katolikus. A

rector írja, hogy az 1876. évi alkotmány látszólag mindenkinek jogot ad, olyan vallási elveket vallani, a melyek éppen tetszenek; minthogy azonban az igazgatónő katolikus városban van alkalmazva, nem kellett volna oly kevés vallásosságot tanúsítania, hogy ünnepnapokon a templomból hiányozzék. (!) A rector nem bizonyította, hogy alárendeltje vallási kérdések tárgyalása által hivatása körén túl lépett volna. Ama könnyű vádat pedig, a melyet ellene emelt, a derék igazgatónő erélylyel és büszkeséggel, melyet a józan ész és a jog öntudata sugall, visszautasította, sőt a vizsgálat folyama alatt fényesen bebizonyította, hogy éppen megfordítva a rector lépte túl hatáskörét, midőn egy tanítónőt üldözőbe vett olyan kérdés miatt, melynek a tanításhoz semmi köze, mint a milyen az, a mely ilyen vagy amolyan hitelvek vallására vonatkozik.

Mert ez aljas és törvénytelen vizsgálatban nem azt kutatták, vajjon a tanítónő mint ilyen túllépett-e hatáskörén (s csakugyan nem is lépett túl), hanem az iskolán kívül nem tanítónői minőségben tanúsított vallási viselkedése miatt üldözték s oly dolgokat róttak föl neki, amelyek inkább mindmegannyi vádat foglalnak magukban a rector ellen.

Nekünk szabadkőműveseknek tiltakoznunk kell ily nagymérvű önkénykedés ellen, valamint a tanári karnak is kötelessége egyik kitűnő tagjának védelmére kelní. Jogukban áll-e a rektoroknak, akik elnézik, hogy Salmeron szabadgondolkodó s Morayta antikatholikus, üldözőbe venni egy tanítónőt csupán azoknak vádjai alapján, akik, mint rendőrök lesik, jár-e misére vagy sem?

S másfelől miként engedheti meg a madridi rector Orti Lárának, hogy a tanszékről egy feliratot olvasson föl, melyben a Pápa iránti ragaszkodás van kifejezve s tanítványait e felirat aláírására bírván azonfölül pusztán vallási célra köztük még pénzt is gyűjtsön? – vagy pedig miként tűrheti, hogy Menendez Pelayo katedrájáról az alkotmányunkon alapuló szabadság és jog ellen szónokoljon? S Saragossában annyira ipar-

kodtak büntetni azt, aki ilyenmő visszaéléseket soha el nem követett? Talán mert az egyetemi tanárok kiváltságolt osztályt képeznek, vagy rangra nézve magasabban állanak? Szörnyen tévednek, akik így gondolkoznak. Sem rangkülönbségek, sem kiváltságos osztályok nem léteznek többé: a jog előtt mindnyájan egyenlők vagyunk s jaj az osztályoknak és az embereknek, akik még napjainkban is lenyűgözni, elnyomni engedik magukat.

Kívánatos, hogy mindazt, amit mint szabadkőművesek jónak tartunk, eszméink védelmére nagyobb buzgósággal végrehajtsuk, mint ezt ekkoráig tettük. Ma már a szabadkőművesség nem olyan templom,, ahol a testvérek pusztán azért jönnek össze, hogy magukat a szertartáskönyv által előirt érintésekben és jelekben gyakorolják, vagy ártatlan szellemidézéssel a bátortalanokat és félénkebbeket ijesztgessék.

Ma sokkal tágabb téren mozgunk; működésünknek oly tettekben kell nyilvánulnia, melyek a profán világra is kihassanak, hogy így ami befolyásunk minden téren érezhető legyen: a politikában, az adminisztráció terén, az akadémiákban, valamennyi egyletben, a tanügy terén, a katonaságban, a világi hatóságokban, a műhelyekben, a palotákban és kunyhókban, mindenütt ott levén, a hol a gyöngét oltalmazni, a becsületessége pártfogolni, az erényt védelmezni s a demokracziáért, a mely hivatva van minden problémát megoldani, küzdeni kell. Hirdessük eszméinket és céljaink magasztosságát és fenségét a templomban, az utcán, a tanteremben, a szószéken, a sajtóban, röpiratokban és könyvekben, hogy így ellenségeinkkel szembeszállva szerett hazánkból örökre száműzzük a tudatlanságot, a tévelyt és a vallási türelmetlenséget, miket őseink a sötétség századaiban a mi szégyenünkre és az idegnek megbotránkozására ránk erőszakoltak.

Terjesszék e táblát,¹ ha jónak találjátok, káptalanaitok- és páholyaitok elé s tárgyaljátok nyugodt

¹ Tábla szabadkőművesi kifejezés s átiratot vagy jegyzőkönyvet jelent.

érdeklődéssel s nagyra fogjuk becsülni, ha ama határozatokat, melyekben az összes páholyokkal közölt 9 pontra vonatkozólag megállapodtok velünk is közlitek.

Tudomástokra hozzuk egy alkalommal, hogy a napnak megünneplésére megtartott mistikus lakománkon a hetedik hármastöltésű felköszöntőt vörös porral összes kedves testvéreinkre mondtunk az architectura szabályai szerint szellemdúsan emlékeztetvén meg a szabadkőművesi szeretetről, a rendben uralkodó testvériségről, a szabadkőműves nép boldogságáról, a tudatlanokról s azon szerencsétlenekről, akik sötétségben botorkálván s titkainkat nem ismervén, minket megvetnek és ócsárolnak s céljaink tisztaságát s lételünk jogosultságát tagadják.

Fogadjátok testvéri ölelésünket és békecsókjamkat az előttetek ismeretes jelekkel és érintésekkel.

Rajzoltatott a profánok szemei elől elrejtett helyen a k. i. 1887. év június hó 24-én, ker. János napján, midőn a nap megérlelte már a gabonát s tündöklő sugarait nagy fényvel löveli a földkerekségre.

Nicolas Diaz y Perez (Viriato¹ Gr. 33.) Luis Rubiales y Pardillo (Pizarro, Gr. 33.) Francesco del Pino (Bolivar Gr. 33.) Manuel Prado y Sanchez (Morte Gr. 33.) Dionisio Rodriguez y Fernandes (Oz Gr. 32.) J. T. Gomes (Galileo Gr. 32.) Serafin Lopez Aranda (Aguila-Negra Gr. 32.) D. Riloba y Barrios (Miza Gr. 32.) C. G. Lopes (Galethio Gr. 32.) Arturo Rodriguez y Compagni (Colon Gr. 30.) Jose Maria Mazor y Gonzalez (Velasquez Gr. 30.) D. de. G. y Angulo (Saulo G. 30.) Grigorio Navarro y Castellanos (Velarde Gr. 18.) Jose Montaner y Calpena (Molière Gr. J 4.) Valentin Lastra y Jado (Calon Gr. 14.) Daniel Perez y Fernandez (Salmeron G. 14.) Luis Crespo y Garcia (Orsini Gr. 9.) Salvador Tejerina y Delgado (Fontán Gr. 9.) Simplicio Jugo y Vidal (Servet Gr. 9.) Ignacio Soriano y Morato (Pasquini Gr. 9.) Jose Esteban Arroyo (Padilla Gr. 9.) Angel Coalla y Gil (Maldonado Gr. 3.) Ulpiano Go-

¹ A zárjelben levő nevek az illető testvéreknek sz. nevei.

mes y Peres (Guttemberg Gr. 3.) Atanasio Gomes Garcia (Fuel Gr. 3.) Jose M. Mira (Voltaire I. Gr. 3.) Bernabe Diez y Garcia (Calvo Asensio Gr. 3.) Ildefonso Domingo y Mendez (Giordano Bruno Gr. 3.) Antonio L. Paz (Descartes Gr. 2.) F. Acevedo y Espinosa (Bolivar Gr. 2.) M. Gilman y Martinez (Lanuza Gr. 2.) Cipriano Bernol y Puga (Lavoissier Gr. 2.) P. Mestre Canale (Giordano Bruno Gr. 2.) C. R. Marqueta (Epitecto Gr. 2.) Francisco Dominguez Crespo (Mercurio Gr. 1.) Adolfo Alanso Paramo (Voltaire II Gr. 1.) G. Arroyo (Mazzini Gr. 1.) Antonio Navarro y Cortes (Trajano Gr. 1.) Indalecio Ramos y Manzano (Flammarion Gr. 1.) Miguel Belmorte y Cano (Pompeyo Gr. 1.) Manuel Perez y Munoz (Victor Hugo Gr. 1.) A. de la P. Bueso (Cervantes Gr. 1.) Enrique Moreno y Pajardo (Pelayo Gr. 1.) Nemesio Labandera y Rodriguez (Calatrava Gr. 1.) Antonio Rodriguez Zubia (Riego, Lovaton.) Viriato Diaz y Martin (Ariosto, Lovaton.)

El Muy Sab. Pre/, y Ven. Maes. .

Nicolas Diaz y Pérez,

(Viriato Gr. 33.)

El/. Perfec. Cap/. Or. .

C. G. Lopes

(Galethio, Gr. 32.);

El Perfec/. Cap. Secre/.

D. de las G. y Angulo

(Saulo Gr. 30.)

El Or/, de la Log/.

J. T. Gómez

(Galileo Gr. 32.)

El Secre. Guar. S/.

Jose Maria Marzo y Gonzalez

(Velazquez Gr/. 30.)

Direccion de la correspondencia: Al Ven. Maes. Manzana 21. terazo Madrid. — Punto Geometrico: San Onofre 3. principal Temp.; grande. — Dias de Trab/. Todos los Martes a la nueve de la noche en verano, y a las ocho en invierno.

VII.

Amerikában kétségkívül több szabadkőműves és több páholy van, mint Európában, az a kérdés, vajjon az amerikai szabadkőművesség szintén oly dühös ellensége-e a kinyilatkoztatott vallásnak, a katolicismusnak s e vallás hirdetőjének, a katolikus papságnak?

A brasíliai egyesített Nagy Oriens hivatalos közlönye 1872. év május havában VII. szám alatt ezekeket írja:

„Addig is, amíg a bölcsesség és mérséklet uralmát¹ meg nem alapítottuk, azon kell munkálkodnunk, hogy a törvény és a szabadság diadalát biztosítsuk s az új nemzedéket a hazugság, a csalás és álnokság hatalma alól felszabadítsuk.

Legfontosabb teendők megismerni ellenségeink cselszövényeit, akik, mert ez állapot hasznukra van, a népet szolgálai szellemben és állati butaságban meghagyni iparkodnak, akik abban látják a nép boldogságát, ha ez nem gondolkodik.

Az úgynevezett vallási felekezetek védfala mögé rejtözve, a fekete emberek nagy buzgósággal terjesztik a tudatlanság fatális elveit, hogy papi tekintélyüket mindörökre biztosíthassák.

Erdekükben áll mindenható befolyásukat érvényesíteni s azért a népet, a helyett, hogy felvilágosítanák, elbutítaniok kell.

A sajtó, az iskolák, a nyilvános felolvasások útján meg kell mutatni a népnek, mik a kötelességei és

¹ Aligha csalódunk, ha azt hisszük, hogy a N. •. O. •. ez alatt a köztársaságot érti.

jogai, hogy fölbredjen benne a vágy, megismerni ama boldogságnak az árát és eredetét, amelyet a klerikális reactio számára készített. Akkor majd szégyenelni fogja magát eddigi tudatlansága miatt s lerántja szemeiről ama szolgálai szemkötőt, melylyel az emberi lelkiismeret elnyomói szemeit bekötötték. A felvilágosodás a fekete ruhások nagy seregének boszuságára mindinkább elterjed s az emberi társadalom nem fog többé hinni az általuk terjesztett babonának.”

A „Journal de la Maçonnerie belge” 5879. (1879.) évi 12-ik (febr.) hónapjának 1. és 8. napjain kiadott számaiban közölte ama beszédet, amelylyel Saldanho Marinho Joakim miniszerelnök a brasíliai egyesült Nagy Oriens nagymesteri székét elfoglalta s a mely így hangzott:

„Én ez alkalommal önök és egész Brasilia előtt amaz igen nehéz feladatot vállalom magamra, hogy mindazon nagy társadalmi eszméket, amelyeknek megvalósítása valamennyi szabad népnek, hő kívánságát képezi, egész erőmből diadalra juttatni fogom.

Én ezennel önök és egész Brasilia előtt felelősséget válllok azért, hogy a római egyház hatalma erkölcsi eszközökkel lelki joghatósága határait szőri tás-sék, hogy ekként az emberi szabadságnak hazánkban-szilárd alapot biztosíthassunk.....

Bármily tökéletlen is a munka, a mit eddig végeztünk, némi eredményeket mégis már elértünk, így például a polgári házasság szőnyegre hozatalát, mely által polgártársainkat felszabadítjuk ama zsarnokság alól, a melyet egy kizárólagos és türelmetlen egyház fölöttük gyakorolt; – vagy pedig a temetők elvilágiasítását, a mely által a halandó tetemeknek tiszteletet szerzünk egy vallási szekta igazságtalanságaival szemben, mely még a végesség határain túl is ki akarja terjeszteni uralmát.” stb.

A venezuelai nagypáholy 1874. márczius 29-én a következő körlevelet bocsátotta ki alantas páholyaihoz:

K. • T. •

A Nagy-Páholy ezennel oly ünnepélyes és fontos eseményről értesít benneteket, a minőt a venezuelai szabadkőművesség mindekkoráig még nem ünnepelt; fontos ez jelentőségénél fogva, de fontos a körülmények miatt is, a melyek közt történt.

Guzman Blanco testvér, kit az ország megbízott, hogy Venezuela újjászületésének alapját megvesse – bizalomteljesen a szabadkőműves elvek iránt elhatározta, hogy Venezuela szabadkőművességét munkatársul választja s a társulat határozott és nyílt védnöke lesz, hogy így a társulatnak, méltóságának és hivatása magasztosságának megfelelő tekintélyt és támaszt nyújtson.

A Nagy-Páholy e szerencsés napot rendkívüli nagy üléssel ünnepelte meg, a melyen Guzman Blanco testvért nagy ünnepélyességek között védnökének elismerte s diszbeszédben kiemelte Guzman testvérnek a szabadkőművesség szent és nagy eszméinek megvalósítására irányzott nemes törekvéseit, milyenek a béke, a közoktatás, az ország anyagi jóléte, a fanatizmus és a babona kiirtása. Az igen tisztelendő Védnök az ő válaszában kifejtette, mily nagyra becsüli s mennyire fontosnak tartja ez ünnepélyt s buzdította a szabadkőművességet, hogy a sötétség és világosság közt folyó harcban az őt megillető helyet kellőleg betöltse.

Érdekes és megható volt ez ünnepély; mindazonáltal nem sokat nyertünk volna vele, ha az egyszerű helyi tüntetés maradt volna csak.

Szükséges, hogy az ünnepély zaja a köztársaság minden tájékán visszhangozzék s hogy a kalapácsütés minden fülbe azt kiáltsa:

„Fegyverkezzünk mindnyájan, hogy intézményünk híveit megvédjük.”

A háború be van fejezve s vele elenyészett az indok, a mely a szabadkőművesek száját, midőn a profán kérdések tárgyalására templomaikban összegyűltek, zárva tartotta. A kérdések, melyeket a védnök egy magas oszlopra irt, hogy azokat mindenki olvashassa, a következők: a haza méltósága és jóléte s az ezeket

biztosító béke, szabadság és egyenlőség. É kérdések lényegükben szabadkőművesi kérdések s a szabadkőműveseknek, ha ezen dicső névre méltók lenni akarnak, kötelességük minden erejükkel közreműködni, hogy amaz eszmék megvalósuljanak.

Midőn a Nagy-Páholy a testvéreket ily működésre buzdítja, ez által éppen nem szegi meg amaz alapszabályt, mely a politika és a vallás fölötti vitákat tiltja s melynek megtartása kiválóan azért szükséges, mert a páholyok éppen arra valók, hogy azokat, akik más helyen nem találkozhatnak, kebelükben egyesítsék; mindazonáltal még sem zárkozhatunk el ama kérdések tárgyalása elől, a melyeket ellenségeink támasztanak.

A Nagy-Páholy ellenségeinek tekinti azokat, akik a szabadkőműves társulatok ellen összeesküdtek és küzdenek, azokat, akik a haza tekintélyét nem respectálják, azokat, a kik a közbékét megzavarni iparkodnak,, azokat, akik az emberi észet elfojtani s a tudatlanság által uralkodni akarnak, azokat, a kik a fanatismust élesztik és a babonát terjesztik s végre mindazokat, a kik a szabadkőművesi elvek és törekvések iránt gyűlölettel viseltetnek

A haza méltóságát védeni, nem annyit tesz, mint politikával foglalkozni, mert hisz ha annyit tenne, a szabadkőművesség önmagának mondana ellent, midőn azt tanítja, hogy a hazaszeretetet a szabadkőművesnek első kötelessége; a szabadkőművességnek síkra kell szállnia, midőn a haza ellensége nyíltan a szabadkőművesség ellen is küzd, a melyre már eddig is annyi átkot szórt s még most is naponkint és szüntelen szór.

És miért? Mert a szabadkőművesség elismer egy Legfőbb Lényt,¹ az emberek közös atyját, mert azt tartja, hogy az emberek mind egyenlők és tökéletesebülhetők; mert azt tanítja, hogy az igazság tudományon és csakis tudományon alapul (*e szerint*

¹ A szabadkőművesség a páholyokon belül már számtalanszor kijelentette, hogy a „Legfőbb Lény” vagy „A világegyetem Nagy Építőmestere” oly kifejezés, a melyet azok is elfogadhatnak, a kik Istenben nem hisznek.

hitbeli, Istentől kinyilatkoztatott igazság nem létezik); mert határozottan visszautasítja a fanatismust és a babonát s szünet nélkül harczol ellenük a közoktatás útján; mert az emberiségre nézve elkerülhetetlenül szükségesnek tartja, hogy a népnevelés oly alapra fektettesék, a mely minden vallási hiedelemnek megfelel, vagyis a mely valamennyit kizárja s az ezekre vonatkozó tanítást csakis a megfelelő templomokban engedi meg, viszont ezekben minden más tanítást eltilt s mert végre azt akarja, hogy az ország teljesen souverain legyen és semmi más souveraintól ne függjön.

Ha ezek a szabadkőművesi elvek, – s ezek a liberalismus elvei is, – ha ezek képezik alapját a mi védnökünk által vezetett kormányunk eljárásának, kétséget nem szenvedhet és a N. • P. • határozottan ki is mondja, hogy az nem igaz szabadkőműves, a ki a venezuelai népet képviselő kormányhoz nem csatlakozik, hanem e helyett a venezuelai földön a venezuelai nép fölött gyakorlandó fensőbb souverainitásra törő Vatikánnak igényei mellett küzd.

A kérdés a körül forog, vajjon Venezuela szabad akar-e lenni, hogy így saját erejéből nemes és liberális elvei segítségével előbbre haladjon, vagy pedig a Vatikán által befolyásoltassák, a mely legújabban is párisi képviselője útján elrendelte, hogy a köztársaság bukásáért és a monarchia visszaállításáért valamennyi kath. templomban imák intéztesse-nek a Legfőbb Lényhez s a mely úgy a pápai szék, mint a többi trónok legfőbb támaszául a tudatlanságot kiáltotta ki. Innét vannak e pápának az újkori civilisatiót kárhóztató legújabb körlevelei; innét a hírhedt non possumus, mely ha érvényesülhetne, egészen a középkorba vetne vissza bennünket”, innét van a pápának föltétlen uralma papjai fölött, a kiknek egyházi lelkiismeretük tiltja más elveket vállalani, mint a melyeket a pápa vall, a kinek ilyformán. a mi nyilvános testületeinkben annyi szavazata van, a hány pap ül bennük; innét van az ellenmondás, mely a lelkiismeretekben uralkodik, minthogy ama tan, mely mint a vallás tana tolja föl magát,

egészen mást céloz, mint a hazafias politikai tan; amaz hátramaradást javall, ez türelmetlenül haladásra int, amaz a sötétséget keresi, ez a világosság fényét, amaz elfojtja a nemzeti lelkesedést, ez a nemzetet a legelőbbre haladottak színvonalára emelni iparkodik.....

.... A szabadkőművesek nagy többsége a keresztény valláshoz tartozik s mindazon kötelességeket, melyeket az illető egyház rájuk ró, hűségesen teljesítik a nélkül azonban, hogy saját eszük használatáról lemondának, mely mint a Legfőbb Lény emanációja szintén szent dolog.

A fanatizmus és a babona elveit az észelvek csak lassan-lassan válthatják föl a közoktatás segélyével, mert a római egyház századokon át akadályozta az ismeretek terjedését s mint eretnekeket büntette azokat, a kik előtt a természet föltárta titkait s a kik ezeket viszont az emberiség előtt leplezték.

A népoktatás az egyházi és polgári zsarnokságra nézve századokon át károsnak nyilvánított s a római szék a fejedelmeket, trónjaik megőrzése érdekében a liberális elvek terjesztésének megakadályozására intette, úgy, hogy ezen elvek csak hősi küzdelmek által nyithattak maguknak utat az emberek nagy részéhez, a mely a tömeg név alatt arra volt kárhozható, hogy tudatlanságban maradván, életét türelmesen oly munkában emészsze föl, melynek gyümölcseit a kiváltságolt osztályok élvezték. Ezen kiáltó igazságtalanság volt az, a mi ellen a szabadkőművesség létezése első pillanatától kezdve küzdött s ma újra ütött az óra, melyben valamennyi testvérnek közre kell működnie, hogy az igazság a maga teljében megismertessék s hogy a haza és a polgárok igaz érdekeit megismerjék.

A N. • P. • bízik benne, hogy a testvérek e körlevél által jelzett irányban egész elhatározottsággal működni fognak s minthogy a szabadkőművesség nem a saját, hanem az egész emberiség érdekében dolgozik, a kifejtett elveket nem csak a testvérek, hanem a profánok között is terjeszteni fogják.

A világosságot nem szabad elrejteni; emelt helyre

kell azt állítani, hogy, miként Jézus Krisztus¹ monda, minden embernek útját megvilágítsa.

Adatott – egyhangúlag – a k. • i. • 1874. év márczius 29-én megtartott rendkívüli nagy ülésünkön, J. C. Hustado 33. • Nagy Mester. – Jésus M. Blanco 33. • h. Nagy Mester. – José-Raphael Pacbeco 33. • első Fő-Felügyelő. – José del R. Ponte 33. • második Fő-Felügyelő. – Is. J. Pardo 33. • Nagy Szónok. – Eduardo-A. Machado 32. • Nagy Titkár. – A. Eyza-guirre 33. • Nagy Kincstárnok. – Ramon Yépes 33. • Nagy Pecsétőr.

A másolat hitelül:

Machado 32. •.”

A „Bauhütte” 1866. márczius 24-iki számában a következő amerikai közlemény olvasható:

„A mi páholyunkban éppen úgy mint a többi amerikai páholyokban nincsenek tagok, akik valamely egyházzal közösségben volnának.

Ezek a testvérek újszülött gyermekeiknek inkább évenkinti János- és családi ünnepeinken, testvérek és nővérek jelenlétében adnak nevet, hogysesem őket valamely keresztény szekta papja által vízzel meghintetni s belőlük az eredendő bűnt kiűzetni engednék.”

¹ Ezen hivatkozással el akarják ámítani azon testvéreket, akik vallásukkal még nem egészen szakítottak; „ezek hisznek Jézus. Krisztusban” gondolják se megcsalattak s nem veszik észre, hogy a küzdelem, melyre buzdítottak, éppen Jézus Krisztus egyháza ellen van intézve.

VIII.

Ha a szabadkőművesség – miként az előzőkben láttuk – az egész civilisait világon arra törekszik, arra buzdul, azért lelkesül, hogy, miként a testvérek mondani szeretik, a sötétség, a fanatizmus és a babona uralmát megdöntse, vagyis a kinyilatkoztatott vallásnak az emberi élet különféle viszonyaira való befolyását megsemmisítse s e helyett – a páholy szavajárása szerint – a világosságot, az elfogulatlanságot és a tudományt, vagyis a kinyilatkoztatott vallási igazságoktól teljesen független ész- és természetelviséget elterjeszse; ha a szabadkőművesség az egész civilisait világon a kinyilatkoztatott vallás hordnokában, hirdetői- és követőiben látja egnagyobb ellenségeit, a kik ellen élet-halál harcot kell folytatnia: képzelhető-e, hogy Austria-Magyarországban a szabadkőművességnek más célja volna, képzelhető-e, hogy Austria-Magyarországban a szabadkőművesség nem a kinyilatkoztatott vallás elnyomására, nem az egyház megdöntésére törne?

Ha a magyar symbolikus nagypáholy nem ugyanazon fő- és vezérelveket vallaná, a melyeket a külföldi nagypáholyok és, oriensek vallanak, akkor ezek bizonyára el sem ismernék testvérüknek; pedig hogy a magyar nagypáholy a külföldi szabadkőműves nagyhatalmasságok által el van ismerve, azt mindenki tudja. A magyarországi nagypáholynak a külföldiekkel való szoros összeköttetésére s egyértelműségére célzott Pulszky Ferencz, jelenlegi nagymester is, midőn az

egyesülés nagy ünnepén 1886. márczius 21-én a testvérek buzdítására ezeket mondta:

„Bizonyítsuk be tetteink által, hogy azon láncban, mely az egész földtekét körülövezi, a mi láncszemünk nem a legértékteleenebb s azért mint kalapácsvezető nagymester az összes testvérek nevében bátran kijelenthetem, hogy mindegyikünk tehetsége szerint igyekezni fog megfelelni szabadkőművesi kötelességeinek.

..... L'Union fait la force tartják a szabadkőművesek.”

Azt mondani tehát, – a mint ezt egy vidéki lap nemrég csakugyan írta is – hogy a külföldi szabadkőművesség törekvéseiből nem szabad a hazai szabadkőművesség tendenciájára következtetni, – oly tévedés, melybe csak az eshetik, a kinek a szabadkőművességről éppen semmi fogalma sincs.

Különben, ha úgy tetszik, az osztrák-magyar páholyokba is bele pillanthatunk, hogy a munkáknak, melyek e páholyokban szigorú titok leple alatt végeztenek, irányáról és szelleméről biztos tudomást szerezhessünk. Quod abundat, non nocet.

Mielőtt azonban ezt tennők, meg kell világítanunk a m. nagypáholynak ama, már unalomig ismételt állítását: hogy a szabadkőművesség minálunk nem titkos társaság, mert alapszabályai kormányhatóságilag jóvá vannak hagyva.

Erre nézve azt a kérdést vagyunk bátrak kockáztatni, vajjon amaz osztrák páholyok, melyeket a magyarországi nagypáholy oltalma és védelme alá vett, szintén kormányhatósági engedély és jóváhagyás alapján működnek?

1874. okt. 27-én dr. Foregger testvér az osztrák, képviselőházhoz a következő indítványt nyújtotta be:

„Az egyesületi jogra vonatkozó 1867. nov. 15-iki törvény olyképen módosítottatik, hogy a szabadkőműveseknek egy fennálló nagypáholy alapszabályai szerint szervezett egyesülete törvényes létjogosultságot nyerjen.”¹

1874. nov. 7-én ugyanazon testvér és képviselő hosszabb beszédben iparkodott kifejteni az okokat, a melyek indítványának elfogadását kívánatosná teszik s rossz néven vette a kormánynak, hogy Austriában, a hol a jezsuiták megtűretnek, szabadkőműves páholyokat alakítani mindekkoráig nem szabad.

Erre a volt belügy minister Griskra szót emelt s kifejtette az okot, a mely miatt az osztrák kormány a szabadkőműves páholyoknak megalakulását meg nem engedhette.

„A kormány – úgymond – kijelentette, hogy a páholyok megnyitását megengedi, ha ezek viszont beleegyeznek, hogy a szabadkőművesi ülésekre, úgy mint ez más egyleteknél szokásban van, egy császári biztos kiküldessék.

Erre azonban a szabadkőművesek nem akartak ráállani, inert a rend szervezete egy olyan császári biztosnak megjelenését, aki nem tagja a szabadkőművesi rendnek, meg nem tűri; azt kérték tehát, hogy a kiküldendő császári biztos a rend tagjai közül választassék.

Ámde a páholyülésekre kiküldendő császári biztos a rend tagjai közül nem választható, mert a rend

¹ Ezen indítványt a következő képviselők irták alá: Hotschevar M., Dr. Hoffer K., Petritsch M., Dr. Eoser, Holzer, Fuchs János, Klinkosch, Dr. Egger, Göllerich, Dr. Klepsch, Dr. Promber, Meissler, Grübler, Dürmberger, Dr. Dittes, Schönerer, Dr. Bareuther, Held G., Goldegg lovag, Furtmüller, Latzel, Seutter, Dr. Wedl, Ganahl, Dr. Hallvich, Dr. Heilsberg, Dr. Wildauer, Brandstetter, Dr. Kodier, Stockert, Loudon, Dr. Ofner, Saxinger, Dr. Kronawetter, Dr. Kopp, Steudel.

szabályai szerint a tagok hallgatásra kötelezvék, esküjük erejénél fogva a páholyban történeteket titokban kell tartaniok. Ekként tehát a császári biztos nagyon könnyen azon helyzetbe jutna, hogy vagy a szabadkőművesség által rá rótt köteleességeket, vagy császári biztos köteleességét elmulasztana.

Ha a szabadkőművesek meghódoltak volna a törvénynek, a mely kívánja, hogy az ő ülésükön, csakúgy, mint minden más egylet ülésén egy császári biztos jelen legyen és mint ilyen működjék, akkor semmi sem állta volna útját annak, hogy a szabadkőművesség, miként más egyletek, Austriában megengedtesék.”

Sem a kormány, sem a szabadkőművesek nem, tágítottak s így a szabadkőművesség Austriában még ma is tiltott társaság; és mégis e tilalom daczára Austriában ma – csak a mi tudunkkal – 17 tizenhét. páholy¹ létezik, melyeket körülbelül 700 bevallott testvér látogat s ámbár a testvérek évenként egy-két ünnepélyesebb ülést – a látszat kedvéért s a kormány ámitása végett – osztrák területen kívül tartanak, szabadkőművesileg hivatalos helyiségeik, a melyekben rendes heti, két heti, vagy havi üléseiket tartják mégis csak a rájuk nézve tiltott osztrák földön léteznek.

¹ Az osztrák páholyok között legtekintélyesebb a „Humanitas”, mely a többi fölött mondhatnók bizonyos fensőbbiségét gyakorol.. Alkotmányának els8 pontja így hangzik: I. Zweck der Humanitas. Die gerechte und vollkommene Joh. L. „Humanitas” zu Neudöfl a.. d. L. (Lajtha-Sz.-Miklós) ist eine unter dem Schutze der Ehrwürdigsten

Gr. L. von Ungarn arbeitende freimaurerische Körperschaft zu dem Zweck: die allgemeinen firmischen Tendenzen zu verfolgen, insbesondere alle gesetzlichen Mittel anzuwenden, um die Reactivirung der Fr. Mrei zu erwirken und sodann sich als Gr. L. von Oesterreich für die 3. Joh. Gr. sofort zu constituiren.” – Pecsétjén a következő' felirat olvasható: „Latoniae in Austria Regeneratrix.”

Hja a szabadkőművesség arra tanítja a testvéret, hogy hazájuk (?) törvényeit tiszteletben tartsák s azokhoz alkalmazkodjanak!!

A mi a magyarországi páholyokat illeti, azoknak alapszabályai kormányhatóságilag jóvá vannak hagyva.

Már 1861. nyarán alakult Pesten gr. Károlyi Ede kalapács-vezetése mellett egy „Szent István” című páholy, melynek tagjai íme a következők voltak: gr. Csáky Kálmán és Tivadar, gr. Eszterházy István, gr. Teleky Gyula, báró Vay Béla, Komáromy György, Zsarnay Imre, Almássy Pál, Szerényi Ede és Lumnitzer Sándor.

1863. decz. 28-án Lewis tanár buzgólkodása következtében Barbieri karnagy, Stéger operaénekes, Hausnery Rosner és Scheurer kereskedők s Hromada tanár ültek össze, hogy Pesten egy német páholyt alapítsanak.

Az emigránsok is alakítottak egy magyar szabadkőműves társulatot, még pedig Nagy-Páholyt, melynek nagymesterévé Türr s tiszteletbeli nagymesterévé Kossuth lett az olasz szabadkőművesség turini nagygyűlése által 1862. jan. 1-én kijelölve.

Klapka tábornok 1863-ban Genfben alapított egy „Ister” nevű magyar szabadkőművesi páholyt.

Mindezen törekvések azonban csak azt eredményezték, hogy a néhány hírnevesebb magyar testvér a külföldi szabadkőművesség és forradalom vezérférfiaival folytonos összeköttetésben állván, az olasz és porosz kormányok részéről pénzzel is segélyeztetvén (3 millió forintot kaptak) a már-már csendesedni kezdő kedélyeket újra meg újra felizgatták.

Rendszeres páholyokat alakítani és állandó szabadkőművesi működést kifejtteni azonban a közösügyes időben nem sikerült.

A policia a testvérek sarkában volt, a sz. István páholy kötényeseit szétugrasztotta, a királyi művészet csak néhány „nemesebb érzésű szívben” talált menedékhelyet.

1867-ben fordulat állott be.

Az alkotmányos aerával a szabadkőművességre is megkezdődött a jó világ. Lewis tanárnak nem kellett tartania többé az osztrák policiától; nyakába vette az országot, városról-városra járt, toborzott s felolvasásokat tartott a királyi művészetről. Sikertilt is neki a régi „szent István” páholy töredékeit összegyűjteni annyira, hogy 1867. június 26-án e páholy újra megalakult s elhatározta, hogy „Egyesség a hazában” (Einigkeit im Vaterlande) nevet vévén föl, alapszabályait megerősítés végett a magas kormányhoz fölterjeszti.

Wenkheim volt akkor a belügyminister, a szabadkőművesség sorsa tehát az ő kezeiben volt letéve.

A nevezetes paragrafus, a mely miatt Austriában még ma sem szabad páholyokat alapítani, a magyar kormány elé terjesztett alapszabályokban bennfoglaltatott s ekként hangzik:

„(II. Pflichten N. 8.) Nur Mitgliedern einer gerechten gesetzmässigen Loge darf der Zutritt in die Versammlung gestattet werden.”¹

S a magyar kormány, jelesül a belügyministerium, a nélkül, hogy e pontot kifogásolta volna, az elébe terjesztett szabadkőművesi alapszabályokat 1868. okt.

¹ L. Der Zirkel – szabadkőművesi közlöny 1871. év január hó 1-én kiadott számát, a melyben a szóban levő alapszabályok in extenso közölve s ekképen bevezetve vannak: „Die Statuten der LJ zur Einigkeit im Vaterlande zu Pest lassen wir mit Bezug auf unseren vorstehenden Leitartikel voll in haltlich und wortgetreu nachfolgen. Sie lauten etc.”

án egész terjedelmükben jóváhagyta s ez által a szabadkőművességet minden rendőri, minden kormányhatalmi felügyelet alól kivonta.

Így állván a dolog, mindenki belátja, hogy a szabadkőművesség minálunk a kormány jóváhagyása dására is titkos társaság.

E kérdéssel tisztában levén – pillantsunk már Lost be az osztrák-magyar páholyok működésébe.

De hogyan lehetséges ez – kérdi majd az olvasó – mikor még a kormánynak sincs beletekintése a háloly okba?

Hát az csak úgy lehetséges, hogy a szabadkőművességnél és a kormányoknál sokkal nagyobb hatalom is létezik, mely a legjobban őrizett, legtitkosabb dolgokat is idővel napfényre hozza s ez az isteni gondviselés.

A szabadkőművesség, úgy látszik, nem gondolt erre a hatalomra, midőn azt remélte, hogy titkait mindaddig megőrizheti, a míg csak alattomos működésével íz emberi társadalom nagyobb részének gondolkodás-aidját annyira meg nem mételyezi, hogy az végre a kinyilvánítandó titkokat örömmel fogadni és üdvözölni fogja.

Ezen isteni Gondviselésnek köszönjük mi azt, hogy aszabadkőművesi titkok, melyeknek profanálását a páholy törvényei szigorúan tiltják, időnek előtte jutnak a profánok tudomására.

A szabadkőművességről minálunk a legtöbben úgy vélekednek, hogy az egy olyan jótékony egyesület, mely a felebaráti szeretetet oly módon gyakorolja, hogy az adakozó és jóttevő tagok titokban maradjanak; e véleményyt terjeszti a páholy a profánoknak szánt irodalmi kiadványaiban, ezt terjesztik a testvérek alkalomadtával

az országházban és magán körökben. S a páholynak ezen véleményre igen-igen nagy szüksége van, mert a profánok szemében, kiknek elnézéséből a szabadkőművesség létezik, a jótékonyság gyakorlása adhatna csak a szabadkőművességnek egyedül igazolható létjogot.

De vajjon a profán közönség nincs-e félrevezetve, midőn azt hiszi, hogy a szabadkőművességnek egyedüli célja: a felebaráti szeretetnek, a jótékonyságnak gyakorlása?

Azon hiszemben, hogy a testvérek, midőn maguk közt vannak, őszintébben beszélnek, ide igtatom Uhl Sándor testvérnek és a Nagy-Páholy akkori Nagy Titkárjának ide vonatkozó szavait, melyeket a Nagy-Páholy 1876. évi János-ünnepén (németül) mondott.

„A szabadkőművesség főfeladatai elhanyagoltatnak – úgymond – s csak egyetlenegy irány műveltetik, t. i. a gyakorlati jótékonyság. A szabadkőművesi működés ezen ágát igen gyakran úgy tüntetik föl, mint a szabadkőművességnek voltaképeni célját. Ezen fölfogás sok testvér gondolatszegénységének és szűkkörű világnézetének köszönhető, a kik azt hiszik, hogy az emberi társadalmat minél több jótékony intézet teszi majd boldogabbá. Ezen elmélet követése kevés észtt és fáradtságot igényel s az embert bizonyos önelégedésbe ringatja. Ámde a királyi művészet ez által közönséges, gyakran rosszul kezelt jótékony egyletté fajul.

Ha tehát nem akarják, hogy a rendnek valódi tendenciái félreismertessenek, úgy térjenek minél előbb a komoly munkához vissza és a gyakorlati jótékonyságot, mint a királyi művészet mellékágát melleleg, de csakis melleleg gyakorolják.

A szabadkőművességnek oly feladatot kell megoldania, a mely évezredeket vesz igénybe. A fölvilágosodás terjesztése, az emberiségnek a babona és előítéletek bilincseiből fölszabadítása, oly intézményeknek, melyek az emberiséget műveltebbé,

igazán szabadabbá és boldogabbá teszik, előmozdítása: ezek a célok, a melyeknek megvalósításán a szabadkőműveseknek okos eszközök segélyével munkálkodniuk kell. Ilyen értelemben vett szabadkőművesi működésre a talaj hazánkban – sajnos – még igen nagy s a szellemileg legszabadabbaknak is a kor legjobbjainak ily működésben egyesülniök kell.

Ilyen célokat nem lehet szegény- és menházak alapítása által elérni, hanem csak úgy, hogy a szabadkőművesi szellemet a családi, nyilvánossági és társadalmi életbe átlántsátjuk.”¹

Uhl Sándor, a nagy titkár, midőn a legünnepélyesebb alkalommal a szabadkőművesség célját meghatározni akarta, nem tartotta szükségesnek a meghatározó szavak értelmét megmagyarázni, annyira biztos volt benne, hogy a testvérek a „babona és előítélet” szavak szabadkőművesi értelmével teljesen tisztában vannak.

De magunk is azt hiszszük, hogy profán olvasóink is, különösen ha az előző fejezeteket figyelemmel olvasták, tisztában vannak az iránt, mit kell szabadkőművesi szempontból a hazánkban annyira uralkodó „babona és előítéletek” alatt érteni.

A falusi vén asszonyok azon balhiedelme, hogy a zsinigre akasztott szita a tolvajt elárulja, hogy a pénteken megkezdett dolog nem sikerül, vagy hogy a cigányasszony az ember tenyeréből ki tudja olvasni az illetőnek jövő sorsát, bizonyára nem az, a minek megszüntetése végett a szabadkőművesség alakult s a minek bilincseiből a páholy az emberiséget fölszabadítani szándékozik.

A szabadkőművesség Austria-Magyarországban csak

¹ L. az egész beszédet a „Der Zirkel” 1876. szeptember 1. számában.

így, mint egyebütt, a babonát, a kinyilatkoztatás igazságaiban való bittel azonosítja.

Lépjünk csak be – minden szabadkomíve titalom daczára – a „Humanitas” című osztrák páholyba s utolsó kételyünk is el fog oszolni.

Sternberg Ármin testvére a szó, halljuk csak beszél:

(Jelige:)

«A vallások olyanok, mint a világító bogarat világíthassanak, sötétségre van szükségük. Az a tudatlanság bizonyos foka az összes vallások lételeme ez amaz elem, a melyben egyedül élhetnek.

Mihelyt azonban a csillagászat, a természettudomány, a földtan, a történelem, a földrajz és a világosságot terjeszteni kezdenek és végre magi csészét is szóhoz juthat, – minden, csodákra és latkoztatásra alapított vallásnak el kell enyésznie s a szét elfoglalja az őt megillető helyet. – Schoppe

A ki egy természeti törvényt megdönt, val nyit dönti meg. – Feuerbach L.

Kedves Testvérek!

A keresztény és zsidó papok (Pfaffen) sokáig álltak őrt az ész kapuinál s a gondolat szabadabb mozgásának útját állották. Az észnek mondatott s az ég eme leányának, mint egy gondos asszonynak, bujdosva kellett a földön bolyongani.

Ezen úgynevezett istenszolgáknak jelszava scuritas in aeternum stet, – a sötétség örökké ti S innét van, hogy a biblia – az ó- és új-szövetség szent, isteni kéz által írott, érinthetetlen kincské nyilvánított, melynek segélyével csodákra és latkoztatásokra támaszkodó vallások alapítottak.

..... Mily természetellenes, hazug és tarthatatlan állításokat tartalmaz, például a teremtés meséje!

Mózes szerint a nap három nappal a föld után keletkezik, vagyis más szóval, Mózes szerint a

három nappal később jön létre, mint a gyermeke, mert hisz a nap a földnek anyja.

Hát még az emberi nem leszármaztatása egyetlenegy ember párból!.....Jozue csodája sohasem történt meg,¹ alaptalan monda az egész, hasonló azom legendákhoz, a melyekkel a földteke összes népei történetüket fölékesítik.....

... Egy páran a mi igen tisztelt és nagyrabecsült testvéreink közül azt a megjegyzést tették, hogy „a bibliai tanulmányok, melyekkel összejöveteleink alkalmával foglalkozunk s még inkább azoknak közzétévése a papságnak alapot szolgáltat arra, hogy egyesületünket istentelen, államveszélyes, hitelenség-, vallástalanság- és vallásgyűlöletterjesztő társulatnak nevezzék s hogy a fekete internationale, akármelyik felekezethez; tartozzék különben, eme vádjainak hordereje és következményei, a mérvadó kormánykörökben uralkodó zavart gondolkozásmód mellett, nem egészen figyelmen kívül hagyandók.”

A szabadkőműves, kedves Testvérek, szabad férfiú, jellemes és félelmet nem ismerő lovag, a ki nyílt sakkal lép a sorompó elé, hogy a tudatlanság, esztelenség és babona ellen harcoljon.

A mi missiónk az, hogy a sárkányt, mely a tudatlanságot körülállja, megsemmisítsük és felvilágosultságot terjesszünk.

Ez a mi hivatásunk, ez a föladat, melyet a szabadkőművességnek általában s a királyi művészetnek különösen Austriában teljesítenie kell.

Nem Auto-dafék, nem forradalom s nem ama cselszövények segélyével, melyeket a fekete internationale céljai megvalósítására használ, küzdünk mi a babona és butítás ellen. A mi fegyverünk az ész, oly fegyver, melyet a világegyetem nagy építőmestere nyújt nekünk s a melyet élőszóval és írásban egyaránt kell forgatnunk.

Csakhogy a szó elhangzik ama zárt falak között.

¹ A ki a szentírás egyetlenegy csodáját tagadja, az valamennyit tagadja.

a hol kimondatott s csak gonoszság vagy árulás viheti a falakon kívül – extra muros – álló tömeg közé.

Másként áll a dolog az írással: hic mortui vivunt, hic muti loquuntur, az írás életet ad a holtaknak s beszédet a némáknak. A nyomtatott szó, a nyomtatott gondolat kihat a messze világba még akkor is, ha csak szűkebb körre volt is számítva, – a nyomtatott szó és gondolat sohasem téveszti el hatását, ez az igazi apostol; azért reszketnek a papok (*Pfaffen*) minden nyomtatott betű előtt, melyet az ész diktál, mert érzik, hogy a chinai fal, melylyel az emberi szellemet az ész sugarai ellen körülvették, a gondolkozók és kutatók túrásai következtében csakhamar összedől s a szellemi zsarnokság vára, a melyen évezredek át a legnagyobb erőmegfeszítéssel dolgoztak, mint egy kártyaház összeomlik, t

Mindenki, a ki a szabadkőművesi rendhez tartozik, többé-kevésbé megtisztulva áll itt, a mennyiben minden testvér tisztában van az iránt, mi igaz, mi felel meg az észnek s mi érdemel hitelt, minthogy akkor, a midőn a királyi művészet templomába belépett, a hiszékenységszülte igazhivóséget (*Orthodoxie*), a babonát, mely sarkaira volt tapadva, ha csak részben is, letisztította.

S azért, ha mi itt vallási tételek fejtegetésével foglalkozunk, ezzel csak bővebb magyarázatát adjuk annak, a mi fölött minden testvér maga is már gondolkozott.

Ámde az igazság és az ész világosságának e templom kapuin keresztül a külvilágba is szét kell áradnia, hogy a sötétségben botorkálók szemei megnyitassanak, hogy így az igaz ismeretek útját megtalálhassák.

S ezért ama fényárban, mely szent csarnokainkat megvilágítja, forgassuk parittyánkat s az ész kövei, az emberek közé esvén, megsemmisítik az ezeket körülvesző sötét ultramontanismust, századunk eme hydráját – s új, az igaz fölvilágosodás és testvériség napja által megvilágított nemzedéket teremtenek.

És eme parittyá, kedves Testvérek, az írott, a kinyomatott szó!

A félénk szívűeknek pedig, a kik feladatunk és hivatásunk betöltésében félelemből vagy más tekintetből részt venni nem akarnak, a kiknek nincs meg a kellő bátorságuk, hogy az ész által megtisztított nézeteikért helyt álljanak s azokról szóval vagy írásban vallomást tegyenek, azoknak azt kiáltjuk: „Tegyétek le fegyvereiteket, térjete vissza a szellemi sötétség Orcus-ába, a hol azelőtt botorkáltatok, térjete vissza a húsos fazekakhoz, melyeket minálunk annyira nélkül löztök! Ellentétes utakon járunk, ellenkező jelszavak vannak írva zászlainkon. Après nous le déluge, – utánunk a vízözön – a ti jelszavatok; mi azonban a világ építőmesterében bízván, azt kiáltjuk: par nous, aux délices, mi vagyunk az előharczosok, mi a boldogság útját egyengetjük!”¹

E beszédben többször történt hivatkozás a „világegyetem nagy építőmesterére”, a mely kifejezés alatt, mint ma már a profánok nagy része is tudja, a szabadkőművesek „istene” értendő.

Az osztrák-magyar hárompontos testvérek, midőn profánokkal beszélnek s különösen midőn „toboroznak”, nagyon szeretik hangsúlyozni, hogy a szabadkőművesesség alapelve az Istenség létezése s hogy minden szabadkőművesileg hivatalos okmány a világegyetem nagy építőmesterének dicsőségére állítatik ki s hogy ilyformán a szabadkőművesség nem lehet, – miként azt a feketék állítják – vallástalan vagy plane vallásellenes-intézmény.

Ne rösteljen a t. olvasó még egyszer a „Humanitás” páholyba fáradni s meghallgatni, mint vélekednek ezek a tisztességes testvérek a világ nagy építő-

* A beszédek, melyekből a fentebbi részleteket közöltük, a „Humanitás” helyiségében tartattak 1871. decz. 28-án és 1872. márczius 14-én; egész terjedelmükben olvashatók a „Der Zirkel” (testvérek számára kézirat gyanánt kiadott lap) 1872. jan. 16. és 1872. április 1. számaiban.

mesteréről akkor, midőn maguk közt vannak s midőn a páholy teljesen földve, vagyis minden profán ember betolakodása ellen biztosítva van.

Bresgen Miksa testvér beszél s éppen a világ nagy építő mesterének fogalmát magyarázza:

Mily mélyen átértett igazságot mondott Trentowski,¹ midőn azt állította, hogy a „világegyetem építőmesterének” kicsinyes fogalma a tudomány mai világossága előtt meg nem állhat. Igen, amióta az egyházi dogmatika a tudományos szabad kutatásnak helyt adni kényszerült, azóta a személyes Istenben való hitnek csak is buta auctoritativus utánmondással s minden gondolkozás nélkül emelt épülete alá van ásva s a visszaélés megszüntetve; s jöllehet sokan vannak még, akik az alapjaiban megrendített épületet bizonyos szempontból igen ügyesen védelmezik s összeomlását megakadályozni iparkodnak, mindazonáltal a tiszta tudás diadalra jutását fön nem tartóztathatják.

A monotheismus által tiszteletben tartott Istenben, a tudomány mai világosságánál, szemlélve, hiányzik a fenség (Erhabenheit). En nem tudok képzelni magamnak fenséges istenséget, a mely a természeti törvények fölött állana, úgy, hogy akár velük önkényűleg, akár nélkülök uralkodnék, sem pedig olyat, a mely a természetfölötti törvényeknek alá volna rendelve. Az első már magában véve lehetetlennek tűnik föl, mert hiszen ez esetben az Isten önkényes lény volna, a mely minden terv nélkül csak a pillanatnyi szeszély szerint kormányozná a világot. Ilyen tulajdonságok semmiképen sem egyeztethetők össze a fenséges fogalmával. Ha pedig az Isten a természeti törvény alá volna rendelve, akkor nem ő, hanem a természeti törvény volna az Isten. Mind a két esetben tehát hiányoznék a személyesnek képzelt Istenben ama tulajdonság, a mely őt, mint a legfőbb lényt megilletné s a melyet tisztelői neki valóban tulajdonítanak is.

* Trentowski Nándor a freiburgi „Zur edlen Aussicht” című páholyának 1847-67. közt majd főmestere, majd szónoka volt.

Lehet-e fenségesebb gondolat, mint az, midőn az örökké változatlan, csak önmagukhoz hasonló, teljes pontossággal és igazságossággal működő természeti törvényeket, a mindenséget kormányzó istenségnek, a mindenek fölött fenséges Istennek, a világegyetem mindenható építőmesterének tartjuk? A természeti törvényeknek tiszteletet parancsoló hatalma minden parányt a maga helyén tart; semmiféle önkényes cselekedet, semmiféle zsarnoki hatalmaskodás nem zavarja ezen Isten hatalmas és magas fenségét.”¹

A Jakin és Boáz oszlop között megbeszélt eleméletek, a kalap ácsütésre elmondott nagyhangzású elvek nem pusztán arra valók, hogy a kötényes vitézek szívét-lelkét gyönyörködtessék, hanem kiválólag és főképen azért tárgyaltatnak, hogy a testvérek azokat ügyesen, okosan és észrevétlenül kifelé vigyék s a profán világba átlántsálják.

Az a tökéletes, Lucifer szíve szerinti szabadkőműves, a ki a páholyban tanult elveknek, mint miniszter a kormányzásban, mint képviselő² a törvényhozás-

¹ Az egész beszéd, mely a „Humanitas” páholyban tartott, közölve a „Der Zirkel” 1877. évi január 15-iki számában.

² A szabadkőművesség, a mennyire befolyása és ereje engedi, rajta van, hogy a képviselőházba olyan képviselők választassanak, a kik vagy maguk is kötenyt hordanak, vagy legalább a szabadkőművesség ügye iránt jó indulattal viseltetnek. Kezeim közt van egy titkos 1873. október 11. keletű körlevél, melyben Schneeberger Ferencz Gyula a „Humanitas” páholy akkori főmestere az „igen szeretett testvéreket” fölszólítja, hogy a küszöbön álló választásoknál csakis a páholy jelöltjeire szavazzanak s csakis azok mellett agítaljanak. „Auf Grundlage von getroffenen Abmachungen und Uebereinkommen werden Ihnen, vielgel. Br., folgende Eeichsraths-Candidaten empfohlen, welchen Sie nicht nur selbst Ihre Stimme geben, sondern für die Sie auch mit allen gesetzlich erlaubten Mitteln im Kreise Ihrer Freunde und Bekannten auf das eifrigste

ban, mint tanár az iskolában, mint hírlapíró a sajtóban érvényt és befolyást tud szerezni.

A „Szabadkőművesi Figyelő” 1873. évi február 15-iki száma erre vonatkozólag „Korkérdéseink” cím alatt ezeket írta:¹

„Mi nem csupán a templomban dolgozunk, de sokkal többet, mert folytonosan azon kívül. „A páholyokban érlelődnek (ugyan) elveink” írja bizonyos magyar szabadkőműves, de „a szabadkőműves működése

agitiren wollen, und zwar letzteres auch im dem Falle als sie selbst nicht im betreffenden Wahlbezirke wohnen sollten.

Die Namen unserer Herren Candidaten sind folgende:

Im I. Bezirk der Stadt Wien:

Die Herren Dr. Rudolf BRESTEL, ehem. Minister; Dr. «LASER, Minister; Ignaz KURANDA und Gustav PORUBSKY, erster Pfarrer der evangelischen Gemeinde in Wien.

Im IV. Bezirk:

Herr WINKLER von Forazest, Vorstand des Gemeindebezirkes Wieden.

Im VI. Bezirk:

Herr Dr. Josef KOPP, Landesausschuss etc. (nicht zu verwechseln mit Herrn Dr. Eduard KOPP.)

Im Bezirk Sechshaus bei Wien:

Herr Dr. Emil BESETZNY, Landes- und Gerichtsadvocat daselbst.

Im Bezirk Amstetten (N.-Oe.):

Herr AZWANGER, kk. Landesgerichtsrath in Wiener-Neustadt (ehem. Bezirksrichter von Scheibbs; hat am 5. October in Amstetten mit bestem Erfolge persönlich candidirt.

Vielgel Br! Lassen Sie keinen Augenblick unbenutzt verstreichen, um Ihre Agitation für die Obgenannten zu beginnen und ermüden Sie ja nicht darin bis zum letzten entscheidenden Momente.”

A körlevél végén ezen figyelmeztetés olvasható: „Anm. Es wird als selbstverständlich betrachtet, dass dieses vertrauliche Schreiben nicht „profanirt” werden darf.” Es mégis csak profanáltatik.

¹ Közölve Dr. Bartha Tamásnál. A szabadkőművesség. Egerben, 1873. 75. 1.

a páholyon kívül kezdődik” mondja Sincerus. A mit a kőműves a páholyban dolgozik, az csak útravaló, csak fölszerelés arra, hogy őt útjában támogassa és megerősítse az akadályok legyőzésére. A szabadkőműves működése kiható erejű, annak – mondja Findel – a befelé irányuló munkához kiegészítésül a kiható munkásságot kell csatolni és érvényesíteni.”

Az említett szabadkőművesi lapnak ugyanazon cikkében jelezve is van a páholy külső működésének az iránya.

„Ha mint állampolgárok – így ír a Sz. Figyelő – megelégedéssel vehettük tudomásul, hogy a magyar képviselőház hazánk politikai és kulturérdekeinek hű öre gyanánt igyekezett szerepelni; ha örömmel constálthatjuk is azt, hogy e képviselőháznak számbavehető elemei, bármekkora lett légyen is közöttük az elválasztó úr, szorosban egyesültek, valahányszor a józan reform és a haladás érdekeinek megóvása forgott kérdésben; mint szabadkőművesek mély és őszinte fájdalommal kell, hogy érezzünk, midőn még mindig ott látjuk államintézetünkben azon számos középkori sajnos reliquiát, mely a nemzettest lábain béklyó gyanánt csüng, felekezeti, vagy éppen hierarchikus érdekeket dédelget, a lelkiismereti szabadságot, az embernek emez eredeti tulajdonát, kufár kezekben lekötve tartja és a családi boldogság élvezését vallási külsőségektől teszi függővé.”

Minthogy az osztrák-magyar szabadkőművesség működésére vonatkozó összes okmányokat, leveleket s páholybeszédeket, melyek rendelkezésemre állanak, e füzet szűk keretén belül nem közölhetem s minthogy, ha a személyes Isten is úgy akarja, e gyűjteményt vagy magam, vagy valaki más amúgy is ki fogja egyszer adni: itt még csak ama nagy örömiriadalomra akarom felhívni a t. olvasó becses figyelmét, a

melyre a magyar szabadkőműveseknek 1870-ben a pápai trón megdöntése s a flórenczi nagypáholynak Rómába áthelyezése szolgáltatott alkalmat.

Az aradi „Széchényi” oriens 1870. október 15-én – Báró Bánhidya Béla főmester és Steinitzer Károly titkár aláírásával – Magyarország összes testvérpályáihoz intézett körlevelében a többi között ezeket írta:

„Pár nap alatt a kőművesség világa betér Rómába, hogy a babona éjjelét győzelmes sugarával megvilágítsa és a meggyökerezett előítéleteket nemes működése által eloszlassa. Valóban még ritkán ünnepelt a szabadkőművesség ily dicső diadalt, mint ezt; a hirtelen eltűnt földi uralom romjain, az emberi balhit összeroskadt államépületén csendes dicsőséggel emelkedik föl a kőművesség világossága.

Midőn a szabadkőművesség Rómába bevonulását tartja, fényes jutalmat nyer szolgálataiért; mert e győzelem kivi vására ő valóban sokat tett.”¹

Úgy-e bár, t. olvasó, Austria-Magyarország szabadkőműveseit is csak azon célok vezérlik s ugyanazon eszmék lelkesítik, a melyek a külföldieket.

A jelszó itt is csak az, a mi a külföldi páholyokban, t. i. a kinyilatkoztatott vallás és mind az, a mi arra, mint alapra van építve, mint a sötét középkor maradványa kiirtandó: s helyébe a, pusztá, de önmagában elegendő józan ész és humanismus² uralma megalapítandó.

¹ Közölve a „Bauhütte” 1870. 45. számában és Dr. Bartha Tamásnál i. h. a 98. és 99. lapokon.

² A humanismus a theismusnak ellentéte.

IX.

Miután a szabadkőművességnek célját és főtelevésését saját önvallomásaiból megismertük, föltétlenül igazat kell adnunk van Rijkom hollandi testvérnek, a ki az amsterdami „Maconniek Weekblad” 1874. április 13-iki számában 4-ik lapon¹ ekként nyilatkozott:

„A dortrechtli (zsinati) atyákhoz hú protestáns, ki egyebek közt a bibliát és pedig csakis a protestáns bibliát akarja az iskolában más hasznos és a növekvő ifjúságot a társadalom haszonvehető tagjaivá képző könyvek helyett taníttatni, nem lehet a szó nemes értelmében szabadkőműves.

A szenteket és a képeket imádó (!), egyházának szabványaihoz híven ragaszkodó, a papi hatalomban, pokolban és tisztítóhelyben hívő katolikns nem lehet szabadkőműves; és ha azzá lesz, elárulja a rendet, vagy megcsalja saját egyházát.

Fölfogjátok most már, melyik zsidó nem lehet szabadkőműves? (Az orthodox.)

Es mindez csak azért, mert a mi magasztos rendünk az erkölcsiséget, mely azonban műveltséggel és felvilágosultsággal egyesítendő, minden egyházi tan vagy dogma fölé helyezi.

Gorinchem (Gorkum) 1874. márczius 7.”

Mily jól ismerte a szabadkőművességet a jobbára protestáns Danzig városának tanácsa már a múlt szá-

¹ Közölve Pachtler Der Götze der Humanität című Freiburgban, 1875-ben kiadott munkájának 229. lapján.

zadban, bizonyítja ama rendelet, melyet e tanács 1763-ik évi október hó 3-án a szabadkőművesség ellen kibocsátott s a mely így hangzik:

„Minthogy köztudomásra jutott, hogy városunk hivatalt viselő polgárai és lakói közül többen nagy megütközésünkre „Szabadkőművesség” nevet viselő társulatot alakítottak azon ürügy alatt, hogy a szűkölködőkkel a humanitás és a felebaráti szeretet cselekedetét gyakorolják s úgy e városban, mint a környékén gyakori titkos és gyanús összejöveteleket tartanak s hogy a tagok számát könnyelmű, tapasztalatlan s kivált fiatal emberek elcsábításával napról-napra szaporítják,

Minthogy megtudtuk, hogy ezen úgynevezett szabadkőművesek bizonyos erényeket ajánlva a kereszténység tanai iránt közönyösséget terjeszteni s annak helyébe a természeti vallást behozni iparkodnak s hogy ezen veszedelmes cél elérése végett titkos szabályokat állítottak össze, melyekre a jelölteknek meg kell esküdniök és pedig olyan esküvel, mely bármely más, a fejedelmek által alattvalóiktól követelt eskünél sokkal borzalmasabb; hogy továbbá veszedelmes terveik megvalósítására külön pénztárt tartanak fönn, melyet a tagok befizetéseiből folytonosan növelnek; hogy titkos és gyanús levelezést folytatnak hasonló külföldi társulatokkal s hogy összejöveteleik alkalmával nevetséges s józan emberekhez nem illő szertartásokat végeznek:

Mi e társulatnak működését a vallás, városunk törvényei, a magistratus előjogai, városunk jóléte és közbiztonsága elleni merényletnek tartjuk s következőleg a szabadkőművesek társulatát s mindazt, a mi vele összefügg, jelen rendeletünk erejével feloszlatjuk és eltöröljük.

A miért is ugyanezen rendeletünkkel szigorúan megparancsoljuk, hogy városunk polgárai, fogadósai, korcsmárosai s más lakosai az általunk eltörölt társulatnak összejöveteleit ezentúl semmi szín alatt meg ne tűrjék

az úgynevezett páholyok alakítását jövőre meg ne engedjék, jelen rendeletünket büntetés és fogság terhe alatt megtartsák.”¹

A kik ezen kis füzetünket nyugodtan és figyelmesen elolvasták, azoknak meg kellett győződnie, hogy a római pápának, a kik nem szoktak csak úgy vakon neki menni a falnak, hanem mindent jól megfontolva és megvizsgálva s midőn a hit és erkölcs dolgában határoznak, a Szentlélek által megvilágosítva Írnak, teljesen igazuk volt, midőn a szabadkőművességet, mint az eretnokségek legnagyobbikát, mert valamennyiüknek quintessenciáját, kárhoztatták s mindazokat, a kik e társulatba belépnek, az egyháztól idegeneknek sőt az egyház ellenségeinek nyilvánították.

S ha t. olvasóink megfontolják azt, hogy a szabadkőművesek száma ma már milliókra rúg s közülök sokan a társadalomban s nevezetesen az irodalom és sajtó terén jelentékeny befolyásra tettek szert s hogy ezen befolyást, mint láttuk, arra használják, hogy a páholyban kifőzött elméleteiket és elveiket a „profánokba” is átláttalják, – nem jogosultnak s elodázhatatlanul szükségesnek találják-e azon szent törekvést, mely a pogányságnak emez új elhatalmasodását „a jóknak egy nagy cselekvési- és imatársulata” által megakadályozni, a keresztényeket a természet imadásától visszatartani s Jézus Krisztus, az igaz Isten szolgálatában, kinek szolgálni, annyi mint uralkodni, megerősíteni s Jézus

¹ E rendelet ezen cím alatt: „Edict des Danziger Magistrats gegen die Freimaurerei v. 3-ten October 1763.” az antiquariusok útján megszerezhető s azonkívül a Thory testvér által Parisban, 1815-ben kiadott: „Acta Latomorum ou Chronologie de la F. M.” című gyűjtemény II. kötetének 81. s kk. lapjain olvasható.

Krisztus egyháza iránti engedelmisségben megtartani akarja?

Adja Isten, hogy e kis füzet, melyet az ő nevében útnak indítok, mennél több harczost támaszson azon szövetkezet számára, mely szent Mihály arkangyal fővezérlete alatt hivatva van az egyház mai legnagyobb ellenségének támadásait visszaverni.

F Ü G G E L É K

A magyarországi Nagy-Páholy legújabb
védírata.

A füzet, melyet ezennel közzétettem, már majdnem teljesen ki volt szedve, midőn a magyarországi symbolikus Nagy-Páholynak védírata megjelent s így e vádiratnak csakis függelékképen szentelhettem egy pár szét.

Mióta a katolikusok önérzete hazánkban is végrevalahára fölébredt s ez önérzet fölébredésének hatása a társadalmi élet különféle viszonyaira érezhető kezd lenni: azóta nem egyszer volt már alkalmunk azoknak jajszavait hallanunk, a kik már azt hitték, hogy a katholicismus nem él.

Legjobban lepte és ijesztette meg e fordulat a szabadkőművességet, a mely nagyon is jól érzi azt, hogy a katholicismusnak első fuvalmára a theismussal ellentétes humanismus temploma s mindazon kártyavárak rögtön összeomlanak, a melyeket a szabadkőművesség és szövetséges társai emeltek.

A szabadkőművesség emez ijedezésének világos jele az, hogy a magyarországi páholyok a legközelebb múltban feliratokat intéztek a Nagy-Páholyhoz, a melyben e főhatalmasságot kérve-kérték, hogy a profán világ támadásaival szemben tegyen már valamit a szövetség védelmére.

Ez bírta rá a Nagy-Páholyt, hogy ama port, a melyet 1882-ben a magyar „profán” közönség szeme közé hintett s a melyet azóta e közönség szeméből kitörölni sikerült, új kiadásban ismét a profán szemekbe hintse.

A „Pesti Hírlap” és az „Egyetértés” voltak az elsők, a melyek e szép foglalkozásnál csövek gyanánt szerepeltek.

A Nagy-Páholy apológiáját még a budapesti könyvkereskedőknél sem lehetett megkapni s a nevezett lapok immár hosszú kivonatokban és ismertetésekben fűjták a port olvasóik szemeibe.

Kíváncsiak vagyunk, vajjon e lapok szerkesztősei éppen úgy fognak-e sietni ama szemüvegről is megemlékezni; a mely nem csak megvédi a profán szemeket a por ellen, de elősegíti a betekintést ama műhelybe, a hol ama por készítésén kívül még más egyéb érdekes dolgokkal is foglalkoznak!

A magyarországi Nagy-Páholy védirata éppenséggel nem gyöngíti jelen füzetünk bizonyító erejét; ők negatív érvekkel iparkodtak a profán közönséggel elhitetni a „nem”-et, mi pozitív érvekkel bizonyítottuk be az „igent”-t. Ők frázist-frázisra s nevet-névre halmoznak, hogy a profán közönség előtt elvitázzák azt, a mi a jelen füzetben közzétett vallomásaik szerint egyedüli vágyuk és törekvésük.

Ők a szabadkőműves fejedelmekre hivatkoznak, mert azt hiszik, hogy a profánok nem ismerik a N. •. P. •. által is dicsekvéssel említett Louis Blanc testvérnek eme vallomását:

„Több fejedelemnek tetszett a vakolót kézbe venni és kötényt kötni. És miért is nem? Hisz a magas fokokat előlük a legóvatosabban eltitkolták és a szabad-

kőművességből csak annyit tudtak meg, a mennyit veszély nélkül velük közölni lehetett,”¹

vagy pedig ama másikat:

„Igaz ugyan, hogy a szabadkőműves egyesületek a törvény előtt meghajolást, ama formáknak és szokásoknak, melyek a társadalom által mint mellékes külsőségek fogadtattak el, megtartását, valamint a fejedelmek iránt tiszteletet követelnek; azt sem lehet tagadni, hogy a szabadkőművesek lakomáik alkalmával monarchikus államban a királynak, köztársaságban az első hivatalnoknak egészségére isznak: ámde emez óvrendszabályok, melyeket a sok gyanakvó kormány által fenyegetett társulatnak az okosság előír, nem voltak elégségesek arra, hogy a rendnek természeténél fogva forradalmi, bár általában békés, befolyását megszüntessék.”²

Azokról a fejedelmekről és államférfiakról nem beszélnek, a kik észrevevén a nagy titkolózást, rajta voltak, hogy az előlük rejtegetett szabadkőművesi könyvek és iratok kezeikbe kerüljenek s fáradtságot vévén maguknak e könyvek és iratok áttanulmányozására³: a gonoszságról, mely a páholyok háttérében rejlik saját szemeikkel is meggyőződtek s kiadott tilalmaikban erről tanúságot is tettek.

A magyar Nagy-Páholy vezérférfiai csak úgy ismerik, vagy talán még jobban mint mi, a németalföldi I, Vilmos király második fiának, Frigyes, orániai hercegnek történetét, a ki – miként az „Annales maçonniques des Pays-Bas” című gyűjtemény III. kötetében részletesen le van írva – nagymesterré választatván s a báb szerepétől irtózván, a szabadkőművességet minden ízében megismerni akarta meg is ismerte, de meg is gyűlt vele a páholynak a baja.

¹ Közölve Dupanloupnál: Die Freimaurerei 98. 1.

² L. Die Freimaurerei im Staate von einem früheren Ordensmitgliede Aachen, 1863, s. 50.

Az egykori nagymester Haugwitz báró (utóbb gróf) mint porosz államminister a veronai fejedelmi kongressuson 1822-ben hosszú memorandumban mutatott rá a szabadkőművesség államfelforgató céljaira és törekvéseire.

A bajor választó 1786. október 11. és 12. lefoglaltatván az illuminatus-szabadkőművesek iratait, a rend fejét Weishauptot halálra ítélte s hogy a világot a szabadkőművességben rejlő veszedelemtől meggyőzze, ez iratokat kinyomatta és a fejedelmekkel közölte. Mi is bírunk e kiadványból egy példányt s adandó alkalommal a magyar közönséggel is megismertetjük.

Csak nem régen volt, hogy az angol szabadkőművesség nagymestere Lord Ripon s a portugál nagymester Paraty gróf a szabadkőművességet kárhóztatván, a kath. egyházzal kibékültek.

Hyen fejedelmekről és államférfiakról is tessék a magyarországi nagypáholynak megemlékezni – s ne csak mindig amaz uralkodó fejedelmekre hivatkozni, a kik politikai terveiknek az internationalis intézmény segítségével könnyebb keresztülvitele végett a szabadkőművességet legyezgetik s a szabadkőműves díszülés eken megjelenvén, a testvérek által készített s humánus frázisokkal telt beszédek fölolvassák.

De mi szükség van rá, hogy a jelen füzetünkben felsorolt tények és adatok után a nagypáholy negatív érveinek gyengeségére rámutassunk?

Az igazságot kereső olvasó, miután füzetünket elolvasta, maga is átlát a páholy kártyáin keresztül.

Befejezésképen tehát még csak egy nagy csalódásomról akarok említést tenni.

Én eddig mindig azt hittem, hogy a magyarországi szabadkőművesség vezérférfiai raffinírozottan ügyes

emberek. Most, hogy a Nagy-Páholy füzetet olvasom, látom, hogy ezek az urak nem igen látnak tovább, mint a mennyire az orruk terjed.

Nem tudom minő alapossággal hozzák ama múlt századbéli katolikus papok névsorát, a kik – szerintük – a páholy tagjai voltak.

Ma már minden műveit ember tudja, hogy a szabadkőműveseket excommunicaló (az egyház kebeléből kizáró) pápai bullák első dátuma 1738. április 24-ike. Ha már most ezen időpont óta akadtak katolikus papok, a kik csakugyan bele tévedtek a páholyba s az egyházi tilalom daczára, az egyházi közösség megvetésével mint buzgó szabadkőművesek működtek, vajjon ezeknek érzülete, gondolkozásmódja a szabadkőművességre vonatkozólag okos katolikus ember szemóber nyomhat-e valamit a latba? Az, hogy például Berec; Antal, a volt szerzetes, a magyarországi szabadkőművességnek ma főkorypheusa, azt bizonyítaná, hogy szabadkőművesség nem vallásellenes intézmény?

Ej, ej, kiket akarhat a Nagy-Páholy ilyesmikkel bolondítani?

Azért lelkesedtek az osztrák szabadkőművesek 70-es évek elején az apostata papok számára Grazban alakult amaz egylet mellett, mely célul tűzte ki magának „a fanatizmus bilincseibe vert szegény papokat kiszabadítani,” – mert az egyház és a vallási meggyődés iránt tisztelettel viseltetnek?

A másik nagy ügyetlenség, melyet a Nagy-Páholy az ő védiratában elkövetett, az, hogy a következő testvérekkel dicsekszik s mint a szabadkőművesség ügyeire hivatkozik: Voltaire, Hugo Viktor, Crómie Littré, Grambetta, Jules Ferry, Paul Bert, Floq Carnarvon, Byron, Frère Orbán, Groblet d'Alviella,

Hambeck, Sagasta, Ruiz Zorilla, Garibaldi, Mazzini, Depretis, Crispi, Bluntschli, Kant, Hegel, Göthe stb.

Hiszen éppen ezek azok, a kik a szabadkőművesség ama feladatának, mely szerint a kinyilatkoztatott vallásnak befolyása mindenünnen kiszorítandó, minden erejükből megfelelni iparkodtak.

Egyébként az ügyetlenség, a melyet a Nagy-Páholy elkövetett, csak szabadkőművesi szempontból ügyetlenség, – a mi szempontunkból azonban oly jó szolgálat, a melyért neki ezennel köszönetet szavazunk s viszonyszolgálatképen még egy pár nem utolsó szabadkőműves nevet, a melyekről azonban a Nagy-Páholy egészen megfeledezett, ide írunk, u. m. Robespierre, Guillotin, Marat, Danton, Ankarström, Sand György, Proudhon, Struve, Blum, Ronge, Orsini, Sue, Juarez, Macé, Rénan.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Lap.
I. A „Pester Lloyd” cselfogása..... ,.....	3
II. A szabadkőművesség iránya és törekvései Olaszországban.....	12
III. „ „ „ Német.....	19
IV. „ „ „ Belgiumban.....	23
V. „ „ „ Franciaországban.....	31
VI. „ „ „ Spanyol „.....	35
VII. „ „ „ Amerikában.....	51
VIII. „ „ „ A.-Magy.-országban....	58
IX. Záruló	67
Függelék. A magyarországi Nagy-Páholy legújabb védírata.....	81